

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

ÅRSSKRIFT 92

ÅSLEV SEMINARIUMS ELEVFORENING

HASLEV SEMINARIUMS
ELEVFORENING

72. ÅRGANG

REDIGERET AF
JAKOB H. ZEUTHEN

ÅRSSKRIFT

1992

Årsskriftet er trykt i Jean Petersen offset, Haslev
Skrift: 10 punkt Times Roman
Repro: Jean Petersen, Haslev
Papir: 95 g offset fra D.F.P.

Bogbinder: B. Sandersen, Næstved

REDAKTIONSUDVALG

Jakob H. Zeuthen, ansvarshavende redaktør.
Bent Schmidt, omslag, tegninger og tilrettelæggelse.
H. P. Hebjørn og E. Thanning, korrektur.

INDHOLD

Aage Dam-Jensen: Hjertet har sine grunde, som forstanden ikke kender	5	Jens Thøsing Andersen: Jobskifte fra folkeskolen til en pensionisthøjskole	39
Johs. Honoré: Dimissionstale	6	Kr. Høppe: Den sidste skoledag	41
Jens A. Nielsen: Besøg på Gisselfeld gennem 260 år	10	Charlotte Jensen: Mit første år på seminarium	42
H. P. Hebjørn: Årsskriftet ... og et blik på første blad	22	Vagn B. Iversen og Johs. Honoré: Fra årsberetningen for undervisningsåret 1991-92	43
Jens Kamstrup: Så skriv i flyveren	25	Vagn B. Iversen: Velkomsttale august 92	47
Kurt Lüthje: EDB-projektet på Haslev Seminarium	29	Johs. Honoré: Tre lærere går af	49
Kirsten Marie Pedersen og Hanne Birkum Petersen: Hjemkundskab og EDB	32	Nyt fra seminariet og årgangene	52
Lone Beck: En studietur	37	Jubilæer	53
		Jens A. Nielsen in memoriam	54
		Mindeord	56
		Dimittender	59
		Bestyrelsen	60

*Seminariets medarbejdere ønsker alle
en glædelig jul og et godt nytår.*

”Hjertet har sine grunde, som forstanden ikke kender”

Ved dimissionen 1992

Sognepræst *Aage Dam-Jensen*, formand for Haslev Seminariums bestyrelse.

I den måned, hvor I har kæmpet de sidste kampe ved eksamensbordet, har Danmark 3 gange været på verdenspressens forsider. Først med unionsafstemningen d. 21. juni; dernæst med regentparrets sølvbryllup og nu sidst med EM-kampene i Fodbold. Sølvbrylluppet var idel glæde og taknemmelighed – det var Danmark som det lille glade eventyrland. Langt alvorligere var folkeafstemningen og fodboldkampene. Jeg tænker på den engelske træner, der engang sagde: ”Folk tror, at fodbold er en sag om liv og død, men det passer ikke – det er langt alvorligere...”!

Folkeafstemningen og EM-kampene havde det til fælles – alle forskelle ufortalt – at her foregik der en kamp mellem hjernen og hjertet. Det er blevet sagt, at hjernen d. 2. juni sagde ja, fordi det gælder om at sidde med ved bordet, hvor beslutningerne træffes, mens hjertet sagde nej til fjernhedsdemokratiet. Og i de glade fodbold dage sagde hjernen, at vi ikke havde en chance med et hold, der ikke var 100%

forberedt overfor Europas bedste hold, men hjertet sagde, at vi giver os ikke, men kæmper til sidste blodsdråbe – og så sejrede hjertet over hjernen.

Hjertet og hjernen – de to ligger ofte i strid med hinanden. Når man f.eks. føler, at livet er værd at leve – trods modgang og vankelmod. Det gustne overlæg og den kolde forstand kan vælge een side, men hjertet vælger en anden side.

I går nu ind til en opgave, hvor både hjertet og hjernen skal være med. I har dygtiggjort jer med hjernen, kvalificeret jer i jeres fag, og I skal arbejde med det dyrebareste og sarteste, vi har: vore børn. Mit afskedsord til jer skal være: pas på, at hjernen ikke bliver enerådende – lad hjertet, fantasien, følelsen råde. Vi har for få dage siden på en Sct. Hans aften (uden bål!) sunget om de tvivlende kolde hjertes.

Og så skal I have en miniprædiken på et halvt minut. Den engelske digter Tennyson gik engang med en ven i haven. Vennen spurgte ham: ”Hvad betyder Kristus for dig?” – Tennyson svarede: ”Hvad solen og lyset er for blomsterne i denne have, er Kristus for min sjæl”. Det er lyset, hjertevarmen, kærligheden, der skaber livet. Og i en kristen livstydning er Kristus netop lyset, varmen, kærligheden. Til lykke med dimissionen. Lag hjertet råde!

Dimissionstale den 27. juni 1992

Johs. Honoré, rektor, Haslev Seminarium.

Til lykke med Jeres nys overståede eksamen og med det arbejde, I har gjort i Jeres studietid for at blive lærere.

I en international tid kan der også være grund til at sige til lykke med Jeres danske læreruddannelse. Det er en uddannelse, der i mange lande ikke nyder den store faglige respekt, fordi den søger både bredde og dybde, men til gengæld er meget respekteret for sine kvalite-

ter i den menneskelige dimension. Deri adskiller den sig fra mange andre ved det for Danmark karakteristiske begreb om enhedslæreren – den lærer, som pædagogisk og fagligt har erhvervet sig tilstrækkelig kompetence til at følge børnene op fra barndommens 7. år til deres 17. år – det vil sige: fra det lille barns lille cirkel gennem en kolossal forøgelse af bevidstheden og omverdensforståelsen til det unge menneskes omfattende viden, kunnen og beredthed på voksenalderen.

Meningen med enhedslæreren er at skabe helhed i børnenes bevidsthed, helhed derved at børnene først og fremmest møder mangfoldige mennesker i deres lærere, mennesker der ikke primært er faglærere, men netop mennesker, der formidler fagene i menneskelig sammenhæng og dimension.

Den store inspirator til denne pædagogiske forståelse er Grundtvig. Hans forståelse af menneskers naturlige udviklingsbetingelser er i den grad blevet dansk folkelig tradition, at den er en så selvfølgelig forståelse hos de folk, der former folkeskolens undervisning, at den sidder i underbevidstheden og gør sin virkning. Derfor er det naturligt for de fleste lærere dagligt at tale sammen med børnene om fællesmenneskelige emner, og det er igen blevet naturligt at fortælle om både almindelige dagligdags hændelser og sandelig også eventyr. Intet er så godt for børns udvikling som fortælling og samtale med vågne og bevidste voksne mennesker. Grundtvig siger det naturligvis med mere svung over. I 1847 i en artikel om folkelighed og Kristendom: "Ligesom det nu kun er på modersmålet Ordet om det usynlige får liv og kraft for os, således beror vort levende forhold til fortid og fremtid i det hele

på følelsen af vor inderlige sammenhæng med vore forældre og vore efterkommere, så det er nødvendigt i Danmark og alle vegne ligesom i Jødeland, at skal Gudsordet finde et velberedt folk, da må et folkeligt ord på Modersmålet først have vendt børnenes hjerte til fædrene og forældrenes til Børnene”.

Grundtvigs forståelse er altså, at det folkelige ord på modersmålet i hjertet eller kærlighedens gensidige vekselvirkning imellem generationerne er det, der gør os beredte til med engagement at møde både det synlige og det usynlige i vort fællesliv som folk. Ærlig talt – er det ikke den mest centrale beskrivelse af, hvad forældre og lærere i hver deres situation med børnene skal prøve at formidle til ægte livsoplysning. Jeg kender den i hvert fald ikke bedre.

Grundtvigs begreb om det *folkelige* ord er ikke den for os almindelige betydning af ”*folkelighed*”. Han siger: Menneskeligheden finder man aldrig uden folkelighed, hvad enten ”Folkeligheden indeslutter menneskeligheden eller omvendt mennesøeligheden indeslutter folkeligheden”. Det betyder, at intet menneske er en ø, men altid del af det folk hun/han er født ind i og har kultur fælles med, men det betyder også, at det altid er de enkelte mennesker til forskellige tider, der realiserer deres liv i et dialektisk eller vekselvirkende forhold til det folkelige tilhørsforhold. Det ægte folkelige er derfor ikke noget, man kan støve op på museer eller hos bestemte mennesker eller grupper af mennesker. Nej, det er det u håndgribelige, men alligevel helt reelle dynamiske fællesskab mellem de mennesker, som udgør et folk, både i den fælles nutid, men også i fællesskabet om nutid, fortid og fremtid – og sprogets

ord er naturligvis formidlingsredskabet mellem folkets enkeltmennesker i den dynamiske fællesskabsproces. Folkelige ord på modersmålet er altså den tale og samtale, hvor vi udtrykker os til hinanden ud fra engageret og dynamisk leven i den folkelige stadige proces. Nu er det iflg. Grundtvig sådan, at ”den har aldrig levet, som klog på det er blevet, han først ej havde kjær”. Kærlighed er et element i det levende ord, men der er mere i det. Grundtvig forklarer det i 1868 sådan: ”Vi opdage nu let, at menneske-ordet og mennesketalen kan og skal have en tredobbelt beskaffenhed, der i denne verden er dem ejendommelig, altså at de kan og skal have tre såkaldte Egenskaber,

som kendelig adskiller dem fra alt, hvad der kun er skvalder og eftersnak; thi vel både kan der være og er der stor forskel på, hvor megen *kraft*, hvor megen *sandhed* og hvor megen *kjærlighed* der levende udtrykker sig i Menne-ske-talen, men noget deraf må dog findes i al mennesketale, som skal svare til sit navn”.

Kraft eller dynamik og sandhed eller ægthed og engagement eller kærlighed er karakteristika ved det levende ord mellem mennesker. Jeg tror og håber, at enhver af os kender den glæde, som vi fyldes af, når vores samtale bliver væsentlig, fordi den i ægthed griber os til engagement med hinanden i sagen og dynamisk arbejder med den. Og det er en lærers stjerne-stund, når eleverne og lærerne i fællesskab tænder på et emne i undervisningen.

Tilbage til spørgsmålet om faglæreren. Undervisningsministeriet har igennem årene siden 1988 haft et kvalitetsudviklingsprojekt kørende. Hovedformålet har været at vurdere de enkelte fags kvalitet i skoleforløbet og op gennem hele uddannelsessystemet.

Som Bertel Haarder skriver i en netop udkommet piece ”Fag og kvalitet i folkeskolen”: ”For første gang bliver fagenes bestemmelser og deres undervisningspraksis nu betragtet med friske øjne på langs ad skoleformerne. Det enkelte fag – med de krav, det i sig selv stiller til undervisningens indhold og pædagogiske tilrettelæggelse – får lov at sætte dagsordenen. Den enkelte skoleforms selvforståelse, de ansattes velerhvervede rettigheder eller andre omstændigheder er i denne sammenhæng uvedkommende”. Ministerens bekymring er, at Danmark sakker agterud i faglig kvalitet i forhold til de øvrige europæiske lande, hvor normalen jo er, at skolelærere uddannes i et par fag på

universiteterne og så højest får et kort pædagogisk kursus oveni. Den bekymring er god nok, og almindelig lathed og gruppeegoisme skal ikke have lov til at brede sig på fagkvalitetens bekostning.

I piecens afsnit om lærerkvalifikation står den danske enhedslærer for fald. Der står: ”at få-lærer-princippet afløses af princippet om et al-sidigt kvalificeret lærerteam. Ud fra de givne forhold i læreruddannelsen er der tale om bedre udnyttelse af dybdelæreren end bredde-læreren, altså liniefaget skal udnyttes bedre. Jeg er fortsat med, andet ville være hysteri. Men når piesen slutter med at citere sam-funds-fagsrapporten for følgende: ”Den deraf følgende professionalisering giver højere status, faglig kvalitet og sikkerhed, der styrker lærerens selvopfattelse og undervisningens kvalitet”, så er lige præcis det menneskelige hensyn til skolebørnene sluppet til fordel for selvoptagetheden og selvpromoveringen hos læreren. Jeg ser for mig den selvbevidste faglærer med holdningen: ”Jeg er professionel, jeg har faglig kvalitet”. – Gad vide, om Bertel Haarder har overset, at den slags mennesker også plejer at sige: Jeg skal have mere i løn. Det skulle ligne ham dårligt!

I dette forår skrev Danmarks meget stilfærdige men for tiden nok mest betydelige filosof Mogens Pahu en artikel i læreruddannelses-tids-skriftet Kvan om ”Er lykke en skolesag?” I den siger han ”Den enkelte kan jo ikke disponere over livets kilde i sig selv, ikke efter behag eller pr. beslutning få den til at rinde eller vælde”. Sprogbrugen røber arven fra Grundtvig, og som Grundtvig har Pahu indset, at man kan være så velfunderet i sit fag man være kan overhovedet, men hvis man ikke har den gnist

af kraft, sandhed og kærlighed i sin ånd, som smitter børnene med engagement, så er lærerens faglige ord spildt om ikke Guds, så fagord på den berømmelige Ballelars.

Ballelars vil have en lærerpersonlighed, der kommer ham ved som menneske. Får han ikke det, så falder han hen i ubevægethed.

Mogens Pahun udtrykker det sådan: "Hvis læreren er fængslet, optaget af et stof, han underviser i, da vil hans spontanitet være med til at frigøre spontaniteten hos hans elever. Da vil han bidrage til, at de tager hele sig selv i brug i forhold til den verden, de møder".

Hvad så med den faglige dybde. Det har Grundtvig givet svaret på: sandhed og kærlighed, – lad de to kappes om tilegnelsen af det faglige stof hos lærer såvel som hos elev. Det giver en menneskeværdig kvalitet i dybden til forskel fra formelle kvaliteter. Kunsten for læreren i hans faglige arbejde er på en gang at el-

ske stoffet, så han/hun virkelig bliver klog på det, og så på den anden side at veje det nøje, så han med Jakob Knudsens ord kender "det sande fra dets skin". Når så hun/han mødes med eleverne i undervisningen, så sidder alt det faglige som den solide rygrad og inspirationens gnist, der slipper spontanitetens fælles engagement løs og kan råde i samspillet med eleverne, så det menneskelige møde om den fælles sag, som faget er, kan ske på menneskelige præmisser.

Jeg tillader mig at håbe, at vi, som er faste her i huset, har givet Jer ballast, mod og lyst til at gå ud i dette lidet påskønnede, men i sig selv menneskeligt lønnede arbejde, og jeg ønsker for Jer mange stjernestunder i det daglige arbejde, hvor kraften, sandheden og kærligheden hos Jeres elever og hos Jer selv sætter hinanden stævne.

Til lykke!

Besøg på Gisselfeld gennem 260 år (1704-1963)

Ledende bibliotekar *Jens A. Nielsen*, Haslev.

Jeg vil begynde med et meget tidligt besøg. Christian Gyldenløve, den unge begavede kongesøn – Forældre: kong Christian V og Sophie Amalie Moth – havde i 1699 købt Gisselfeld af Adam Levin Knuths arvinger. Gyldenløve var på det tidspunkt kommanderende general i Norge, og det var vel meningen, at han skulle efterfølge svigerfaderen, den kendte Ulrik Frederik Gyldenløve, på statholderposten. Den nye konge, Frederik IV, hans halvbroder, mente imidlertid, at embedet blev for vanskeligt for ham. Efter et par år på sin nye besiddelse får han i aug. 1701 kommandoen over det danske korps (5000 mand), der stod i Sachsen, og nu skulle udlejes til den tyske kejser. Han drager med det til Italien, hvor det kæmper under prins Eugen, den kendte østrigske hærfører, og det deltager i belejringen af Mantova. Tænk engang på de danske jenser, der må marchere over Alperne, hundrede år før Bonaparte! Der var stor sygelighed i korpset, og Gyldenløve bliver selv angrebet og må meget mod sin vilje afgive kommandoen – han var yderst populær blandt sine folk, jævn og ligefrem som han var. Han og hans kone Dorothea Krag, "Hendes Høje Nåde", tager ophold i Verona, hvor hun føder sønnen Christian Daneskiold-Samsøe, den senere berømte bog-

samler. I Verona træffer de også de afsluttende bestemmelser om oprettelsen af et adeligt jomfrukloster på Gisselfeld. De ser også på haver og parker og har ganske givet fået inspiration til deres egen have derhjemme på Gisselfeld. I efteråret 1702 rejser de tilbage til Danmark. Der bliver desværre meget ringe tid til at udsmykke den nye besiddelse endside lære at kende den rigtigt. På en inspektionsrejse sammen med kongen bliver Gyldenløve angrebet af småkopper (børnekopper) og dør i Odense natten til den 16. juli 1703. Tragisk at dette unge håb skulle gå bort så tidligt. Året efter, 1704, i maj måned, er Gyldenløves bror, Ulrik Christian Gyldenløve, ung præsident i admiralitetet, deltager i kongens Norgesrejse – enevoldskongerne foretog altid en hyltningsrejse til Norge efter tronbestigelsen, det var jo i dobbeltmonarkiets tid – og Gyldenløve førte dagbog på rejsen, på fransk selvfølgelig, der jo var hoffets sprog: *Journal du Voyage de Norvegue, fait à la Suite du ROY, en l'an 1704*. Dagbogen udkom i dansk oversættelse i 1770 i Kristiania. En kopi af manuskriptet befinder sig på Deichmannske Bibliotek i Oslo, hvorfra jeg tog et par linier, mens jeg var stipendiat på Lysebu i 1958. Manuskriptet omfatter 13 blade i folioformat. Under onsdag den 14. maj 1704 står der, at Gyldenløve har nydt den ære at køre med i kongens kasse fra København. Sammen ser de først Frederiksberg slots have og menageri, ruller så videre til Roskilde for at dinere og senere til Ringsted for at gå til ro. Dagen efter sadler Gyldenløve sin hest og rider til Egede (Jomfruens Egede), hvor han træffer sin svigerinde, den unge enke Dorothea Krag, der ankom fra Gisselfeld nogle ti-

mer efter (Manuskriptet: "Le lendemain 15e je montai à cheval, et m'en fus à Egede. J'y vis ma belle Soeur, qui y arriva quelques heures apres moy"). Den 16. efter middag rider han tilbage til Ringsted og lægger vejen over Gisselfeld, hvor han spadserer en stund i haverne. I Ringsted erfarer han, at kongen har inspiceret tropperne der (Manuskriptet: "le 16. apres diner je m'en retournai à Ringsted, passant par Gissenfeldt, ou je me promenai un moment dans les jardins. J'appris à Ringsted, que le Roy avoit fait la reveue des Troupes, qui y etoient assemblées. –").

Må jeg lige indskyde, at Ulrik Christian Gyldenløve i Den store Nordiske Krig var general-admiral for flåden og bl.a. protegerede den unge, geniale søofficer Peter Wessel Tordenskiold.

Jeg kommer her til at sige et par ord om Gisselfeld og Gisselfeld Have. Peder Oxes borg, en såkaldt herreborg, havde allerede, da Gyldenløve købte den, stået magtfuld og imponerende i c. 150 år, med sine brede munkesten og trappegavle og sin dåbsattest i sandsten over indgangsportalen og med tilbygningen "Knuths Hus", placeret parallelt med sidefløjene, med årstallet 1692, altså bygget kort forinden ejerskiftet.

Haven, som Peder Oxen havde påbegyndt, var gennem 1600-tallet udviklet til en smuk barokhave med fint klippede hække og buegange omkring slottet. Der var gravet kanaler, hvor man kunne sejle helt ind under slottet, og under ejerne Frands Lykke og især Hans Schack var der dæmmet op og anlagt en ny have i tilslutning til den gamle. Om alt dette kan vi nu få grundig besked ved det storartede værk, som for nylig (1986) foreligger i 3 bind: have-

arkitekt Annie Christensen fra Næstved: Gisselfeld: haven, parken, planterne.

Annie Christensen bringer mange nye og spændende oplysninger om sit emne, og bøgerne er af stor havearkitekturhistorisk og lokalhistorisk værdi for hver den, som interesserer sig for vore herregårdsparker og da især Gisselfelds. For Gisselfeld Have endte jo med, også af økonomiske årsager, at blive en engelsk landskabshave. Sit endelige omfang og præg fik den, efter at den 2. overdirektør for Gisselfeld Kloster, lensgreve Christian Conrad Sophus Danneskiold-Samsøe i de første år af sin overdirektørtid, fra 1795 og fremefter, havde udvidet haven med den nederste del "Nederhaven" på den anden side af Nielstrupvej, som landskabshave og prydhave. Når vi går i "Nederhaven" eller "Nye Have", kan vi stadig glæde os over den harmoniske overgang fra have til landskab med den vidunderlige udsigt til marker og enge. Nok om haven, men Gisselfeld *er* jo haven, parken – og slottet.

Tilbage til besøgene. Her må jeg omtale den allerede nævnte 2. overdirektør C.C.S. Danneskiold-Samsøe og hans begavede, gæstfri grevinde Henriette Danneskiold-Samsøe, for under dem oprinder Gisselfelds "guldalder". Med disse to betydelige mennesker bliver Gisselfeld fra at have været et stille ensomt herresæde, som kun gæstedes af få, til "den lyse, muntre, tonefulde Hald", som det hedder i N.F.S. Grundtvigs store utrykte levnedsskilddring af greven.

Grev Danneskiold var en stor iværksætter af mange gavnlige foretagender. Efter at have overtaget overdirektørposten som 18-årig i 1792, og efter en 2-årig udenlandsrejse umiddelbart derefter, 1793-95, med studier først og

fremmest i Leipzig, men også Göttingen og andre steder, hvor den unge greve bl.a. træffer Goethe, Herder, Wieland og flere af tidens store åndspersoneheder, kommer den ene bestemmelse efter den anden om godsets bestyrelse og om Klosters statutter, alt i en human og fremskridtsvenlig ånd. Han udnytter de lige vedtagne landbolove og går endda videre end de bestemmer, til gavn for sine bønder og husmænd, fremmer hoveriets ophævelse og opmuntrer bønderne til arvefæste og selveje. Som eksempel på grevens omhu for husmændene, hvis stilling efter landboreformerne var blevet ringere end før, lader han fo-

retage Lysholm-udstyknngen i 1799, vel den første eller en af de første husmands-udstyknngen herhjemme.

Nu kommer der mange gæster på Gisselfeld. De landøkonomiske forfattere C. Pram og Chr. Olufsen er allerede gæster i 1796 (sept.) og 1803 (aug.) og skriver smukke, omstændelige takkebrev i tidens stil. Som en af grevparrets gode venner, kammerjunker Fr. H. Hoppe, skriver i et brev: "Man bliver saa let hjemme paa Gisselfeld".

I 1804 er maleren C.A. Lorentzen, der året før havde efterfulgt Jens Juel ved Akademiets malerskole, gæst i længere tid. Under opholdet maler han flere prospekter af Gisselfeld, der alle stadig hænger derude. Allerede i 1772 har han malet det tidligste af sine landskabsprospekter: Gisselfeld set fra nordøst, altså i den første overdirektørs tid, faderen til grev C.C.S. Danneskiold. Prospekterne giver uvurderlige oplysninger om Gisselfelds udseende og omgivelser, herunder også haverne på denne tid. Grev Danneskiold blev i løbet af sin levetid en af Danmarks største jorddrotter. Han købte det ene gods efter det andet, formodentlig for at kunne efterlade dem til sine sønner: Holmegård (1801), Næsbyholm (1804), Bavelse (1804), Ravnstrup (1805). I 1820 købte han på Møn Nordfeld og Ålebæksgård.

I 1808 udnævnte kongen (Frederik VI) ham til amtmand over det nyoprettede Præstø Amt, en meget krævende stilling i nødsårene 1807/14 med krigen med England og statsbankerotten i 1813, tabet af Norge i 1814 og den store landbrugskrise fra 1818 og fremefter. Men uførtrodt sætter han store projekter i gang. Det største af dem alle og det, der gjorde grev Danneskiolds navn kendt i hele riget, var an-

lægget af "Den Danneskjoldske Kanal", en oprensning og udvidelse af Susåen fra Bavelse sø til Næstved, som han bekostede af sin private kasse fra 1810-14 og senere, men som kostede ham en stor del af hans velstand. Alt sammen for at lette transporten af brænde og korn fra hans store Sorø-skove over Næstved til havnen i Karrebæksminde, hvor de store prammes last blev omladet til fragtskibe, der langs kysten sejlede til det brændselsbetrængte København. Denne store uegennyttige bedrift er fornylig (1986) blevet grundigt beskrevet af fhv. amtsskolekonsulent J. Ingemann Pedersen i Glumsø: Susåen og Den Danneskjoldske Kanal. Kong Frederik VI var flere gange på besøg for at inspicere det store foretagende og gæste sin amtmand – amtskontoret befandt sig dengang på Gisselfeld. Kanalen blev indviet den 11. sept. 1812, på samme tid som Napoleons hære var på vej ind i Rusland for at tvinge det i knæ. Efter den første pram med amtmand og honoratiories fulgte en pram med en foræring på 22 favne (c. 50 m³) brænde til de fattige og husvilde i Næstved. For at rejse det overordentlig store beløb, kanalen kostede, måtte grev Danneskiold optage flere lån af kongens kasse og pantsætte sine to herresæder Næsbyholm og Bavelse, som efter grevens død i 1823 overgik til staten. Men alt blev betalt: pramme, bjælker, sluser, arbejds løn – den blev forhøjet nogle gange.

På samme tid som arbejdet med kanalen foregik, var grev Danneskiold virksom i en anden henseende: han sendte i vinteren 1813-14 kornladninger til det sultende Norge.

Må jeg lige nævne den efterhånden store børneflokk, som smykkede det gæstfrie grev hjem – 3 sønner og 4 døtre, hvoraf en datter Edele

Sophie døde allerede som 2-årig i 1804. Den lille piges død gav stødet til anlægget af den danneskioldske begravelsesplads "Sophies Have" i udkanten af "Nye Have", hvor alle overdirektører og deres hustruer siden er jordet. Også det inderlige husliv på Gisselfeld blev højt berømmet i samtiden.

Et specielt besøg i 1810 må jeg omtale nærmere. Det er den 27-årige litterat og biblioteksvolontør på Det kgl. Bibliotek i København Christian Molbech, som i sidste halvdel af juni foretager en "antikvarisk" fodrejse til den sydøstlige del af Sjælland og til Møn. Han har en nøje fastlagt rejseplan, som han følger minuttiøst. I sine almanakoptegnelser, en slags korte dagbøger i lapidarstil, indfører han med sin lille sirlige skrift alt, hvad han møder og ser. Efter indbydelse bliver Gisselfeld en 5-6 dage det faste punkt på denne del af rejsen. Molbech bliver vel modtaget af det litterært og historisk interesserede grevepar. Han har kun godt 14 dage til turen, så han må have haft fart på og hver dag modtaget et væld af indtryk, som han noterer ned og senere bearbejder. Den 3. juli er han igen i København – han var startet den 16. juni fra København – og et par dage efter skriver han et langt takkebrev til greven og grevinden, som også havde banet vejen for ham til besøget på Møn. Brevet er meget underdanigt, og Molbech udbeder sig grevens beskyttelse for sin fremtidige virksomhed.

9. juli begynder han at udarbejde sine rejsebrev fra turen, baseret på almanakoptegnelserne. han udformer dem som egentlige breve til familie, nære venner og opdigtede modtagere, en måde at skrive rejsebøger på, som har sin rod tilbage i 1700-tallet (Lawrence Sterne:

The Sentimental Journey, Jens Baggesen: La-byrinten, og andre).

Først i det nye år er han atter på Gisselfeld. I almanakken hedder det: 1811 Januarius / Den 29de forelæste jeg Brevet om Gisselfeldt / for Grev Danneskiold og hans Familie. / Det var en af de skønneste Timer i mit Liv". Brevene fra Molbechs rejse i Sydøstsjælland og på Møn får efterfølgere i nogle skildringer fra den fodrejse, han foretog sent på sommeren 1810 til Nordsjælland. Disse breve bliver – med en bogudgivelse for øje – suppleret med nogle breve (fra 1808) fra Sorø, Molbechs hjemby. Her er brevstilen forladt. Nu er det historikeren, der skriver begejstret om Sorøs store fortid. Som efterskrift er vedføjet Molbechs skildring af den berømmelige fodvandring, som han og vennen N.F.S. Grundtvig foretog til den store stendysse i Gunderslevholm skov i eftersommeren 1808, og som vel er den første af Molbechs vandringer. De nævnte breve og skildringer afsluttes med en beskrivelse af Skoldenæsholm (1809) og Lejre (1810), og så er bogen der: Ungdomsvandring i mit Fødeland, der udkom i slutningen af juli 1811. Bogen er en perle i vor topografiske litteratur. Den bidrog meget til fremme af fædrelandskærligheden herhjemme i de strenge år fra 1807-14. Første afsnit af bogen er selvfølgelig tilegnet grev Danneskiold. For os på egnen er brevene om Gisselfeld og omegnen af særlig interesse. Tilmed er de nogle af de bedste. Brevet om Gisselfeld har en indgående beskrivelse af borgen og især dens nye "engelske have" i den romantiske havestil. For topografer og havearkitekter er bogen simpelt hen et fund. Også Gisselfelds beboere får en smuk omtale. Derimod er Molbech mindre begejstret for Bre-

gentved have, anlagt som den var i den franske havestil med snorlige gange og hække.

Kort tid efter bogens fremkomst, 21. august, er Molbech atter gæst på Gisselfeld. Kongen er på besøg, sikkert i anledning af arbejdet på kanalen. Grevinden forestiller ham for majestæten ved et stort bal. Molbech ville gerne have haft audiens, hvilket var det egentlige formål med rejsen. Men deraf blev intet. Det er det sidste, som jeg har kunnet finde om Molbechs forbindelse med Gisselfeld.

Nu er der ved at komme en konkurrent til Molbech ind i billedet: den unge Grundtvig. Han er i maj 1811 blevet indsat som personel kapellan hos sin gamle fader pastor Johan Grundtvig i Udby. Her begynder han et rastløst arbejde med at reformere fattigvæsen og skolevæsen, som er blevet meget forsømt. Der kommer en livlig korrespondance i gang mellem ham og amtmanden på Gisselfeld, der jo var højeste instans inden for fattig- og skolevæsen. Dette fører til, at kapellanen i Udby bliver persona grata på Gisselfeld og gæster greveparret. Han har også et andet ærinde at besørge på de kanter: hans forlovede Lise Blicher opholder sig ofte i Ulse præstegård i Olstrup hos søsteren og svogeren pastor Poul Egede Glahn. De er nye præstefolk på egnen og er kaldet af grev Danneskiold.

Omved nytår 1813 udsender Grundtvig sin opsigtsvækkende: Verdens Krønike i Sammenhæng, hans første verdenshistorie, som han tilegner grev Danneskiold uden at have indhentet tilladelse. Bogens yderst skrappe udtalelser om samtidens rationalistiske kristendom og dens repræsentanter vækker stort røre i hovedstaden og gør kapellanen til en død mand i stadens kirkelige og litterære kredse. Nu kom-

mer 8 bitre år, hvor han står uden embede, kun understøttet af grev Danneskiold og kongen, der fra 1818 bevilger ham en årlig understøttelse i anledning af et stort oversætterarbejde. Disse tilskud gør det muligt for ham og Lise Blicher at gifte sig 12. aug. i Ulse kirke med efterfølgende bryllupsfest i præstegården i Olstrup, alt bekostet af grevens. Samme dag kunne grevinden fejre sin fødselsdag. De to begivenheder har nok haft en vis forbindelse med hinanden. Morsomt nok har vi en øjenvidneskildring af forløbet af dagen både på Gisselfeld og i Ulse kirke. Den unge cand.jur. og digterspire Christian Wilster var lige ankommet til Gisselfeld for at være huslærer. Han ville så gerne ud at se sin gamle historielærer fra Det Schouboeske Institut blive viet. I et brev til sin hjerteven N.C.L. Abrahams i København får vi en skildring af den store festivitas på slottet, hvori Wilster selv deltager med et par sange, men også af brylluppet i kirken: "...Igaar havde Grundtvig Bryllup herude, jeg var i Kirken og hørte Vielsen, han var salig. Han skrev et Par Linier til Grevinden, hvori han synderligt nok havde samme Idé som jeg i min Sang, nemlig at den, der saar godt, høster godt, saa at Greven sagde til mig: Præsten Glahn maa formodentlig have vist ham Deres Sang, og han med Flid brugt samme Idé. Idag har hele Selskabet været henne og gratulere ham..."

Wilsters ophold på Gisselfeld frembragte den i sin tid meget elskede fædrelandssang: "Hvor Bølgen larmer højt fra Sø om Danmarks gamle Rige", endvidere den romantiske fortælling "Bøgetræt" med motiv fra Samsø, grevens ejendom, samt mange andre poetiske skud. Undervisningen gik det så som så med, men

grevnen lod sig ikke officielt mærke med det. Wilsters breve fra Gisselfeld er kostelige og fulde af poesi.

Året 1820 kan opvise adskillige fornemme besøg. Den 12. aug. fejrer greveparret deres ældste datter, komtesse Louise Sophies forlovelse med den unge hertug Christian August af Augustenborg – på grevindens fødselsdag. Til stede er en anden berømt gæst: billedhuggeren Bertel Thorvaldsen, der netop havde været i afskedsaudiens hos kongen og nu rullede ad Gisselfeld til, efter indbydelse. Thorvaldsen stod på højden af sin livsbane. Efter en snes år i Rom havde han været på Danmarksbesøg i et årstid og skulle nu tænke på at rejse tilbage til sit arbejde i Rom. Han ankommer den 10. aug. til Gisselfeld og bliver her nogle dage. Den 13. aug., dagen efter forlovelsen, modellerer han den smukke, begavede komtessebusste, et meget indtagende arbejde. Den findes i Thorvaldsens Museum, men ikke i marmor. Grev Danneskiold viser sin gæst rundt i Gisselfelds omegn. Allerede 14. aug. kører selskabet til grevens nyligt erhvervede gods Nordfeld på Møn. Her modellerer Thorvaldsen sin vært, en af hans fineste buster, et fint og åndfuldt arbejde, der viser den allerede sygdomsmærkede greve som et stort, ædelt menneske, et gribende portræt. Grevnen viser sin gæst Møns Klint, som Thorvaldsen længe havde ønsket at se. Så går turen til Liselund og Klintholm, og besøget er endt. Thorvaldsen skal til Warszawa for at modellere selvherskeren over alle russere, zar Alexander I. Busten af grev Danneskiold står i marmor på Gisselfeld, udført af Theobald Stein i 1861. En gibsafstøbning findes på Thorvaldsens Museum og i Museet på Nysø. En buste af grevin-

de Henriette står også på Gisselfeld ved siden af grevens, men den er først modelleret en snes år efter, på Nysø 6. dec. 1839. Enkegreunden er blevet noget til års, men har bevaret sit smukke ansigt. Hun ville kun modelleres med turban på, men det ville Thorvaldsen ikke, heldigvis. Originalen er i Thorvaldsens Museum, mens marmorkopien, der også er udført af Th. Stein i 1861, altså befinder sig på Gisselfeld.

1820: 18. sept. er der atter høje gæster på Gisselfeld. Komtesse Louise Sophie formæles denne dag med den unge hertug af Augustenborg i Braaby kirke, hvor pastor Glahn vier dem. Glahns vielsestale og beskrivelsen af det celebre bryllup blev trykt i en lille smuk tryksag, som Glahn stod for og som Grundtvig i København holdt øje med, hvad angik trykning og udstyr. "Formælings-Acten" blev ikke færdig, så den kunne nå Augustenborg den 30. nov., greveparrets sølvbryllupsdag. Den blev fejret hos datteren og svigersønnen på Augustenborg. Grundtvig havde i den anledning skrevet et stort digt: "Gisselfeld. (Sølvbryllups-Dagen den 30te November)", som også skulle nå frem til Augustenborg. Nu ankom begge ting først *efter* festen.

Af kongelige, der var til stede ved bryllupsfesten, var der kun enkehertuginde Louisa Augusta, hertugens moder, søster til kongen. Majestæten var ikke med. Han var imod forbindelsen. Komtessen var ikke i "fyrsteklassen", med andre ord, ikke fornem nok.

1821: 12. juni gæster de to gode venner og åndsfrænder Grundtvig og Ingemann Gisselfeld. Grundtvig var kort i forvejen blevet sognepræst i Præstø/Skibbinge, og Ingemann havde i Præstø stået fadder til Grundtvigs ældste

søn, Johan. Nu er de begge på vej til København og tager vejen over Gisselfeld, hvor de er blevet indbudt til grevens fødselsdag, den 11. juni. Af en eller anden grund stopper de op i præstegården i Olstrup hos pastor Glahns, hvilket vel var naturligt nok, for det plejede Grundtvig gerne, når han skulle på Gisselfeld. Men de overnattede der også, selv om der var gjort anstalter til overnatning på Gisselfeld.

Det bliver grevens lidt stødt over. Næste dag tager de så op til Gisselfeld for, som Grundtvig skriver til fru Lise i Præstø: "Vi skal nu af sted op og spise Levninger paa Gisselfeld". Vi kommer til skæbneåret 1823. 6. juni dør grev Danneskiold, 5 dage før sin 49-års fødselsdag, efter kort tids alvorlig sygdom, men træt og tømt for kræfter. Han har slidt sig op i sin hektiske virksomhed. Den 14. juni begravnes han i "Sophies Have" hos sin kære lille datter. Det bliver en meget stor begravelse.

Grevens kiste står i riddersalen, hvor en af greveparrets nære venner, pastor E.C. Tryde fra Glumsø/Bavelse holder en mindetale. Derefter går følget gennem "Nye Have" til gravstedet, hvor pastor Glahn prædiker smukt og personligt. Hened 50 præster ses i følget foruden honoratiories, funktionærer og bønder og husmænd. Grundtvig ses ikke at have været til stede. Han og fru Lise er igen flyttet til København, idet han 6. nov. 1822 er blevet kaldet til residerende kapellan ved Vor Frelsers Kirke på Christianshavn. Herfra offentliggør han flere mindedigte om sin velynder, kulminerende i det storslåede digt: Gissel-Feld eller Grev Danneskiolds Efter-Mæle paa Rim", som han endnu arbejder på i efteråret 1824, hvor han er ved at afslutte sit store retrospektive digt:

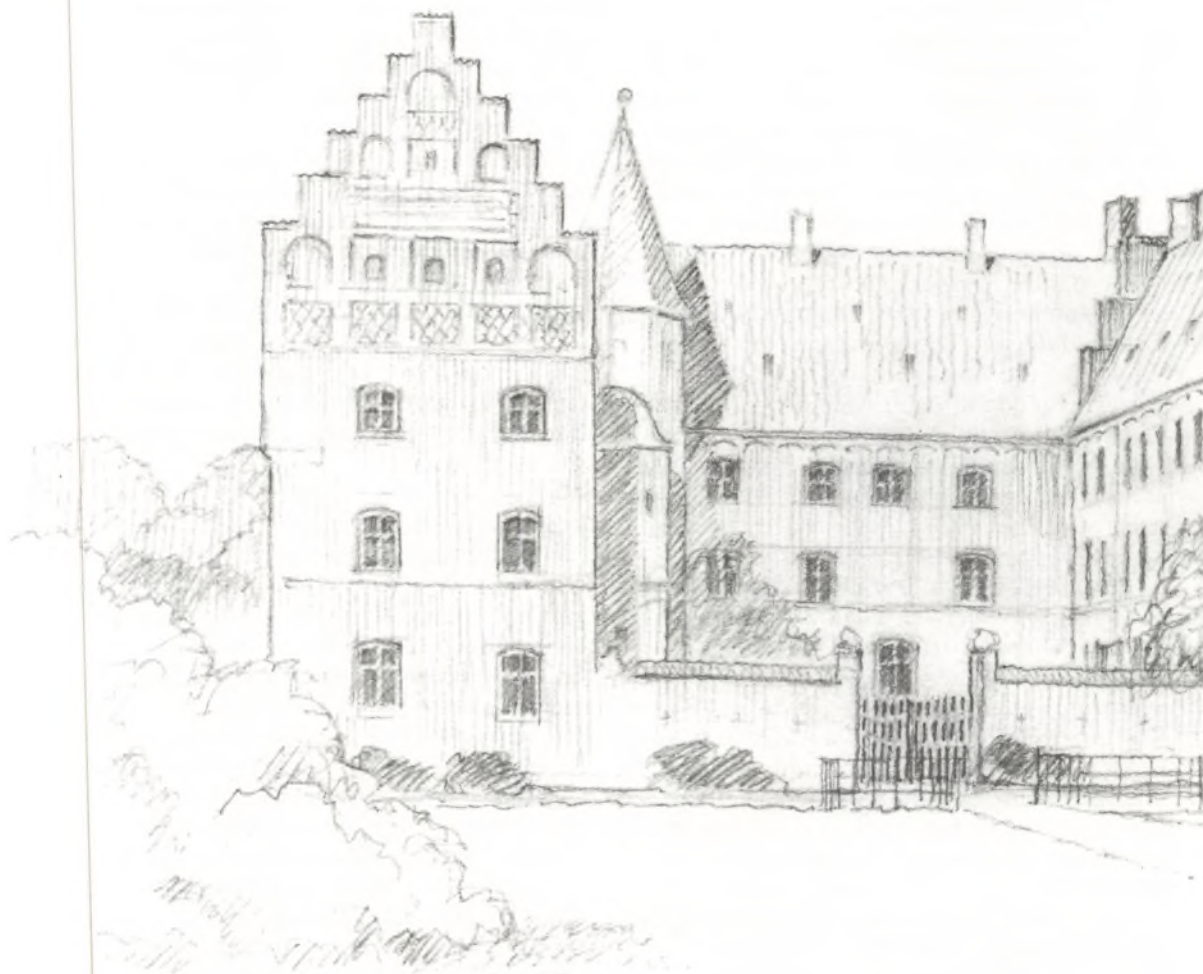
”Nyaars-Morgen”. Flere motiver er fælles for de to digte.

Lidt tidligere end mindediget, i eftersomme- ren og efteråret 1823, kort tid efter grevens død, er Grundtvig ved at udarbejde en længe- re levnedbeskrivelse af sin velynder. Det er ikke en regelret biografi, selv om der selvfølge- lig er personalhistorisk stof i det store manu- skript, som han kalder: ”Blik paa Grev Danne- skiolds Liv”. Han ser grevens livsbane under forskellige aspekter og fremkommer med sin egen vurdering af grevens liv og virksomhed. Manuskriptet er desværre ikke fuldendt, selv om det er meget nært ved, og derfor heller ikke trykt. Det var hensigten, at det skulle ind- gå i en mindebog om grev Danneskiold sam- men med de to begravelsestaler. I mine to af- handlinger om Grundtvig og Gisselfeld har jeg nøje gjort rede for sagen. Men disse tre bidrag til mindebogen burde udgives engang.

Efter grevens død synes Grundtvig ikke mere at have været gæset på Gisselfeld. Men i 1837, 14 år efter, blusser hans kærlighed til borgen og den Danneskioldske familie op på ny. Det er, da den yngste datter fra Gisselfeld, komtes- se Christiane bliver viet til grev Gustav Holck- Winterfeldt fra Rosendal ved Fakse. Bryllup- pet står på Gisselfeld, hvor den aldrende en- kegrevinde Henriette klogt og myndigt leder Klosters anliggender med sin ældste søn, grev Frederik Christian D-S, der var blevet overdi- rektør ved faderens død i 1823. Grundtvig skriver til lejligheden et smukt digt: ”Der staa- er en Borg i Danevang”, men uden forfatter- navn (Censuren!). Det var den 14. okt. 1837. Vi går et par år frem i tiden. 1839: 30. aug. Da afholder enkegrevinde Henriette en stor fest på Gisselfeld, hvor tronfølgerparret prins

Christian Frederik – efter godt 3 måneder konge: Christian VIII – og gemalinde prinsesse Caroline Amalie, søster til hertugen af Augu- stenborg, er indbudt sammen med en mængde honoratiores. Særlig indbudt af enkegrevinden er to kunstnere, den ene er et gammelt be- kendtskab, den anden har hun lært at kende på Nysø hos sin nevø baron Hendrik Stampe og hustru Christine Stampe: Bertel Thorvald- sen og H.C. Andersen, den første en europæ- isk berømt, den anden stærkt på vej til at blive det. Haven er illumineret, og på den lille ø i Bredesø er der i pavillonen en speciel plads til de fornemme gæster. Andersen har skrevet en sang til festen, som ved en fejltagelse bliver afsunget efter andenstemmen. ”Skrækkeligt”, som han skriver i et brev til ”søsteren” Henri- ette Hanck. Til stede er også grev A.W. Moltke og hustru, og de inviterer de to kunstnere til fest og diner på Bregentved – dagen efter. *Det* var tider!

Andersen får invitation til et sommerbesøg på begge herregårdene, men først 3 år efter, i 1842, kan han efterkomme indbydelserne. Det bliver det sommerophold juli/aug. 1842, som jeg på grundlag af Andersens dagbøger be- skrev i ”Dagbladet” sidste sommer (1986). Opholdets berømteste resultat er idéen og no- taterne til hans mest kendte eventyr, eventyret om ham selv: ”Den grimme Ælling”. Han kø- rer og går i pendulfart mellem de to godser, og selv om vejret ikke er det allerbedste, mindes han sit besøg med stor veneration i ”Mit Livs Eventyr”. Så vidt jeg kan se, er besøget på Gis- selfeld både det første og det sidste d.v.s. han bliver inviteret til julebesøg, men så er det slut. Året efter, i 1843, er han på besøg på Bregent- ved, og her erfarer han, at hans gæstfri værtin-

159-92

de, enkegrevinden på Gisselfeld, er gået bort. Andersen overværer bisættelsen fra Gisselfeld og vandringen til "Sophies Have". Thorvald-sens buste af grevinden står oppe bag ved kisten i riddersalen.

Gisselfelds "guldalder" er ved at klinge ud. Selvfølgelig har der i løbet af 1700-, 1800- og 1900-tallet været mange andre besøg på den smukke gamle borg. Jeg har omtalt dem, som jeg ved studier i Gisselfelds arkiver, trykte og utrykte dagbøger og breve, lokalaviser har fået kendskab til og interesse for.

Lad denne lille epistel slutte med omtalen af 3 kongelige besøg fra vort eget århundrede.

1904: 13. april c. 11.30 er der modtagelse på Haslev station af et talrigt fyrsteligt selskab, ankommet i 3 kongevogne: verdens mægtigste monark kong Edward VII af England og dronning Alexandra (Christian IXs datter), kronprins Frederik (VIII), prins Christian (X) og prinsesse Alexandrine, prins Valdemar, prins Carl og prinsesse Maud (Edward VII's datter), som året efter skulle gå i land i Norge som landets konge Haakon VII og dronning Maud. Med sig har de den lille prins Olav (V), som godt 50 år efter skulle besøge Gisselfeld under et statsbesøg i Danmark.

I kong Edwards og dronning Alexandras følge sås den engelske gesandt sir W.E. Goschen, kongens livlæge, en kaptajn, 2 sekretærer, en hofdame og – en opdager mr. Quienn: man kom jo fra Sherlock Holmes' fædreland.

Vi må standse et øjeblik ved gesandt Goschen. Han var en meget betroet diplomat, der i årene før 1. verdenskrig beklædte gesandtposten i de lande, der kom til at spille en afgørende rolle i det kommende verdensopgør. Fra 1898-1900 gesandt i Belgrad, fra 1900-1905 i Kø-

benhavn, fra 1905-08 i Wien og fra 1908-14 i Berlin. Det sidste sted førte han de skæbnesvangre forhandlinger med den tyske rigskansler Th. Bethmann Hollweg umiddelbart før fredsbruddet. Det var Goschen, der bl.a. gen-gav rigskanslerens famøse udtalelse den 4. aug. 1914 om den belgiske neutralitetstraktat som "en lap papir".

I den danske kronprins' følge befandt sig: generalmajor C.H. Arendrup, kaptajn i flåden Henri Konow, ritmester Castenskiold, obertsløjtnant Steinmann, Tybjerggård, og overbetjent Kjær.

Formålet med besøget var et besøg på det nyligt oprettede stormejeri Trifolium. To af stifterne, overdirektør, lensgreve Chr. Fr. Danne-skiold-Samsøe, Gisselfeld, og grev Ad. Brockenhuus-Schack, Giesegård, tog imod gæsterne.. Kst. birkedommer, birkefuldmægtig Th. Opstrup, havde opsynet med de kongeliges sikkerhed.

Man kørte straks til mejeriet i Gisselfelds fine-ste karet og blev her vist rundt og smagte på produkterne. En gouda-ost faldt i dronning Alexandras smag og blev opkaldt efter hende. Så gik turen op ad Jernbanegade og videre til Gisselfeld, hvor man spiste frokost. Under besøget her plantede kong Edward og dronning Alexandra hver et lindetræ i haven. Kl. 4.30 returnerede gæsterne til København. Til minde om den store dag lod boghandler Aug. Olsen forfærdige nogle fotografiske postkort, som blev spredt viden om.

Syv år efter, 1911: 5. juli, kommer kong Frederik VIII og dronning Louise og 3 af deres mange børn: prins Gustav, prinsesserne Thyra og Dagmar, på privatbesøg på Gisselfeld, hvor den gamle excellence tager imod. Man ankom-

mer kl. 12.30 og rejser igen 15.50. Også dette besøg er dækket af fotografier. 4 søde Haslevpiger beredte de kongelige en smuk blomster-velkomst.

Året efter var kong Frederik død og 3 år efter også den gamle excellence, umiddelbart før Ragnarok.

Så går vi næsten 50 år frem. 1958: 12. sept. har vi det 3. og hidtil sidste fyrstebesøg på Gisselfeld. Kong Olav V af Norge, nylig tiltrådt, og hans yngste datter, prinsesse Astrid, aflægger et statsbesøg i Danmark i disse dage, og fredag den 12. kører gæsterne og vort eget kongepar, kong Frederik IX og dronning Ingrid og den søde unge kronprinsesse Margrethe (II), just 18 år gammel, med følge først til Roskilde Domkirke og derefter til frokost på Gisselfeld, hvor overdirektøren, grev Sophus Danneskiold-Samsøe er vært. I det smukke eftersommervejrhav har en stor menneskemængde taget opstilling uden for borgen, hvor hjemmevernet holder vagt. De kongelige bliver vist om af overdirektøren, og i riddersalen er fremlagt Grundtvigs oversættelse af Heimskringla:

de norske kongesagaer, i 3 meget smukke røde maroquinbind med dedikation. Det var en stor dag for Gisselfeld, for overdirektøren og for de mange, der var mødt frem.

Jeg havde egentlig tænkt mig til at slutte her. Men pludselig kommer jeg til at tænke på, at grev Sophus engang nævnte for mig, at han havde haft et privatbesøg af den franske premierminister Georges Pompidou sammen med udenrigsminister Per Hækkerup. Det må have været i grev Sophus' sidste leveår – greven døde i 1966 – og et opslag i "Avisårbogen" gav mig den oplysning, at Pompidou havde været på Danmarksbesøg med sin frue 26./28. aug. 1963. Grev Sophus modtog gæsterne til frokost, og Pompidou forærede under besøget greven nogle pragtfulde værker om fransk kultur og historie. Deri vil man måske kunne opspore datoen for besøget.

Ja, Gisselfeld har set mange gæster i sin 400-årige historie. Jeg har holdt mig til Klosters historie under Danneskiolderne, for den er jeg bedst kendt med. Der har også enkelte gange været ubudne gæster, men herom måske en anden gang.

Årsskriftet... og et blik på første blad

H. P. Hebjørn, på Haslev Seminarium fra 1934-79.

Redaktør Jakob H. Zeuthen, af gode grunde nævnt i Årsskriftet 1976, har nu i aug. 92 skrevet til mig, at i dette skrift finder han – som i alle de senere – på første blad en tegning af en trekant, hvorigennem en fakkell hæver sig i lys lue. Som god og tro Haslevit, let heraldisk anløbet, beder han mig ("årg. 34") fortælle lidt om denne tegning. Han og I andre læsere har det med i alle skrifterne tilbage til 1955. I dette år skifter hæftet redaktør og får et nyt image. Her kommer så, som vi gamle siger det, Seminariets emblem med for første gang. 1968 skifter tegningen karakter, men indholdet er det samme.

Jeg skal prøve at redegøre for lidt af det, der ligger bag dette "Seminarie-emblem". Jeg breder mig en smule, for jeg har lidt af samme heraldiske streng i mig som redaktøren.

Ordet "emblem" er af græsk rod. Fra ældgamle tid har mennesker forarbejdet særlige symbolske mærker, ofte smukt udført med indlagte materialer, og udført i en sådan stil, at det klart viste hen til og mindede om noget specielt ved netop den ting eller det menneske, det nu var knyttet til. I gamle danske samfund brugte man meget almindeligt mærker af forskellig art til at vise hen til og evt. karakterisere hus og dyr og ejer, hussegl, og videre til do-

kumentation for hele Boets redelighed: Stedets BOMÆRKE.

(Det at gå med emblem som broche, i halskæde eller jakkerevers har været nok så skiftende en skik .. tydeligt blev det ofte opfattet som noget provinsielt. Dog, nu i dag har næsten hver ungdomsskole – med respekt for holdning og arbejdssyn – sit bomærke. Lad os heller ikke glemme, at næsten alle i "de onde år" med glæde bar deres "kongemærke": Dannebrog med CX midt i korset, et BOMærke.) Jeg spoler et par menneskealdre tilbage. Jeg blev 1930 tildelt kollegieplads på Studentergården i København, og boede der i 4 år. Kort efter indflytningen i september, blev vi indflyttere budt på kaffe hos selve Eforen, den digre historieprof. Arup, som havde bolig på "Gården". Og her kom så Bo-mærket. Alle fik vi tildelt Gårdløven i sølv, og det såes gerne, at vi bar den sådan, at det kunne ses, hvor vi hørte "hjemme". Privilegiet var Gården og vore Kammerater; vi var "Gård-brødre". Løven sidder nu i rammen om Gården her i min stue, et godt minde om 4 værdifulde år. Gården som bosted og Kammeraterne som miljø hver dag i hele denne læsetid.

(Bo-mærke .. Her en lille hændelse. Jeg søgte 1931 et eftertragtet Universitetslegat, og det blev mig fortalt, at det var god sædvane at præsentere sig – ihvertfald for nogle af Legatets bestyrelse. Jeg havde gået til forelæsninger i kemi hos den lidt bryske prof. Biilmann, og fik en aftale om at møde ham i hans hjem. Jeg tænkte ikke på min Løve, men det gjorde han. "Nå .. De har en løve på jakken.. ja, så ved jeg jo, hvor De hører til". Lige akkurat, ja. "Jeg er i bestyrelsen dér.." Jeg tænkte tilbage, da jeg et par måneder senere fik legatet.)

I årsskriftet har der – helt op mod Jubilæums-hæftet 1980 – været en rubrik, hvor en studerende – altså en fra klassegulvet – fortalte lidt om begivenheder m.v. i året, der gik. Alle vi gamle vil jo aldrig glemme vor kære "Ras"s udførlige beretninger i skrifterne, men det var nu aldrig uden værdi for katedermanden at høre oplevelser m.v. fra elevsiden.

I årene 1934-48 blev jeg i al den hjælpsomhed, som hver dag kom mig i møde, mere og stærkere trukket ind i de samme tankebaner, som var mine i de 4 år forud på Studentergården. Meget ofte delte jeg noget af dette med elever. Og prøv at slå efter i årsskr. 1938, s. 64, hvor Herluf Hansen har en indsats: "Ekko" – Emblem – "Sems to nyheder". Det første – "Ekko" er det elevblad, der afløste det afdøde "Kæden", og ankermanden for bladet var vor senere kollega Sven Løth (læs igen 80-hæftet). Emblemet må jeg tage ansvaret for. Som man kan læse, ville ca. 80% af Sems elever gerne have et bomærke.

Den 22. aug. 1905 kunne provst Fr. Zeuthen indvie Haslev Seminarium med ordene fra Matt. 22: "Så giver kejseren det, som kejserens er, og Gud det, som Guds er". Dette forhold

tog jeg da også til mig i 1934, og prøvede at være medarbejder i dette spor.

Da elevernes ønske om et bomærke blev kendt, og jeg ofte før havde prøvet at tegne et og andet til fest o.l., puslede jeg lidt med 3-kant symbolet (som vi kender det fra flere kirkelige sammenhænge) og så vort daglige arbejdsmål: lyse op og varme blandt unge i danske skoler. Et "bo-mærke" skal være enkelt og sigende. (Dette fik Haslev bystyre at vide, da det ville have et byvåben. Det første udkast havde symboler for skole og skov og muld og maskine – – alt blev slettet, og tilbage står byens smukke våben med alene 3 flammende fakler på det blå skjold .. Skole-byen.)

Vort fakkelemblem, som jo var født ud af elevønsket, blev fremstillet i bronze og kunne købes rimelig billigt hos Ekko. Den 22. aug. 1944 havde forstander N. H. Rasmussen regeret i 25 år, og den 6. okt. 1950 blev K. F. Brondbjerg sat på forstandersædet... til disse to lejligheder blev vort emblem fremstillet i guld, og i elevernes tak til N.H.R. og velkomst til K.F.B. blev disse to hædersmænd dekorerede med 3-kant og fakkel i guld. Veltænkt og -ment.

Historien om vort bomærke var ikke til ende her. K.F.B. havde – som jeg – sluttet sit studium, boende på Studentergården og oplevet samme ”Gårdbroder-udnævnelse” som jeg. Vi to – Haslev-sem-itter var fælles i tanken om, at vi gerne ville knytte nye ved indgangen på vor skole til den – – også ved vort bomærke. Find bare årg. 1951, s. 8 frem, her skriver K.F.B. om velkomsten til nye: ”Et nyt led indgik i år i denne fest. De nye elever i 1. kl. fik tildelt seminariets emblem som gave og som et synligt udtryk for, at de nu for bestandigt var optaget i Seminariets fællesskab”. Med denne tildeling af bomærket fulgte altid nogle betydelige ord: Faklen skulle tændes og brænde – nu og meget gerne længere frem. Skolen her var indviet til at arbejde som fakkeltænder ud fra det kristne menneskesyn. (Her kunne 3-kanten være udtryk for Tre-enigheden el. for Tro-Håb-Kærlighed el. for ånd/sjæl- fornuft- krop – – K.F.B.s ord blev hver gang fremsat i hans sædvanlige korte klarhed.)

I gamle husker indledningen til et nyt studieår med skovtur til Navnebøgen, velkomsttalen i festsalen, spøg og skæmt til alle osv. Denne indgang fik nu også et ”følgeled” el. to. Nogle gæve sløjddrenge (incl. Lysholmgutterne) fik på sløjdsalen bygget et ”emblem” i stor forstørrelse og med indlagte neonrør – – og dette store flammeemblem var sat op over hoveddøren og tog indbydende imod skovtursflokkene ved hjemkomsten. Men altså een ting til (1951, s. 8): Seminarie-sangen. Efter mange års tavshed havde vi her noget nyt. Vi skal tilbage igen til 1938 og til Ekkos fader Sven Løth. Han skrev 3 vers om ”fakkelflammen i vort våben” og Thorkel Hansen satte melodi til. Og sangen rungede augustaftenen under det store em-

blem. Sangen findes på tryk i den lille røde sangbog, som ledelse + elever fik brygget sammen i 1958; i ”lommeformat” til ture- og lejrbrug. (Måske kan jeg tillade mig at pege på, at til 50-års jubilæet 1955 lavede Th.H. og jeg en ”fakkelsang”, inspireret af Universitetets ”Hel-lige flamme – – – styrk i din glans”. Versene findes også i sangbogen, og Ax. Svitzer + kor har ofte fremført den ved dimissionsfester). Fakkelflamme – bomærket for huset Haslev Seminarium blev altså for flere årgange en væsentlig del af den velkomsthilsen, som rektor Brøndbjerg gav til alle nye elever (og lærere da med) ved arbejdsårets start. Så får uddannelsen sin afslutning, og ved dimissionen skolens hilsen og lærerbevis. Og på dette følger så husets bomærke med hver nybagt lærer. Bomærket er en del af underskriften på det vigtige dokument, der bekræfter og kendetegner, hvor den nye pædagog har ladet sig uddanne. Men er også husets personlige hilsen og lægger deri det håb, at der i undervisningsarbejdet må skabes varme og vidsyn til skolens børn.

”Så skriv i flyveren..”

Når en seminarieadjunkt slipper seminariet.

Jens Kamstrup, cand. mag. i samf.fag og russisk, ansat på Haslev Seminarium fra 1973-89 som adjunkt i samfundsfag og samtidsorientering, samt som central studielektor. Fra 1989 ansat i el-selskabet SEAS, Haslev.

Efter starten drejer SAS-maskinen mod vest og ind over Kiev by. Solstrålerne bryder gennem den disede efterårsluft og reflekteres i Andrej-katedralens kuppel. Byen ser faktisk

smuk ud oppefra i det svage sollys og med de mange grønne træer og parker ind imellem bygningerne. Det er en af de kønneste af de nye hovedstæder i Europa.

Maskinen stiger fortsat, og netop som jeg begynder at spejde efter Tjernobyl, når vi for alvor op i disen. En dyne af skyer skjuler udsynet mod dette symbol på teknologiens nederlag og menneskelig katastrofe. Nedenunder ved de godt, at den er der. Det har indprentet sig dybt i deres bevidsthed, og for nogle er virkningerne uhyggeligt synlige og nærværende. Og alligevel er Tjernobyl kun et af mange problemer.

Jeg havde sagt til Thanning, at jeg havde svært ved at overholde fristen for at aflevere en artikel om min tid efter og uden for Haslev Seminarium, bl.a. p.g.a. den uforudsete rejse til Ukraine. ”Så skriv i flyveren”, var svaret, ”der har du god tid!”

Turen til Kastrup varer knap 2 timer, så det er ikke alverden, man når. Men den tvungne, behagelige ro og muligheden for at se tingene lidt oppefra giver mulighed for nogle refleksioner. Det er 19 år siden, jeg begyndte at undervise på Haslev Seminarium og knapt 3 år siden, jeg forlod seminariet. Det har været den væsentligste del at mit arbejdsliv, og det er derfor en periode, der fylder meget i min bevidsthed og har betydet meget for mig.

Jeg har været glad for at undervise og har utroligt mange minder fra de 16 1/2 år. Fagligt og menneskeligt var undervisningen i linjefagene det mest interessante. Det gav en større fordybelse og de studerende var mere motiverede og interesserede.

Selv om læreruddannelsen på nogle områder

befinder sig bag beskyttede mure i afstand af livet udenfor, forudsatte undervisningen i samfundsfag og samtidsorientering, at man fulgte meget med i, hvad der skete. Men der er naturligvis en væsentlig forskel i at iagttage verden uden for seminariet og selv at arbejde under disse betingelser.

Årsager til mit skifte var flere. Afgørende var, at jeg i 1986 var blevet central studielektor. Kombinationen af undervisning og administrativt arbejde var udfordrende og inspirerende. I løbet af 1989 blev det imidlertid mere og mere klart, at DVU, hvortil seminarieområdet var flyttet, ønskede en fuldstændig decentralisering af læreruddannelsen. Fagligt fandt jeg en sådan ændring uheldig, og personligt betød det umiddelbart, at jeg igen skulle have fuldt timetal på seminariet.

Med udsigt til beskæftigelsesmæssige problemer, samlæsning på linjefagene – og i det hele taget en periode præget af de mange interne problemer, som især de fortsatte nedskæringer medførte, valgte jeg at skifte arbejde, da muligheden bød sig.

Jeg har i de knap tre år arbejdet i et sekretariat, tilknyttet direktionen i SEAS. Jeg har arbejdet med flere forskellige typer af opgaver. Et arbejdsområde har udviklet sig til at blive det dominerende: energimæssigt samarbejde med de tidligere østeuropæiske lande – og især med det tidligere Sovjetunionen. Samarbejdet startede ved en tilfældighed. For godt to år siden deltog en gruppe sovjetiske specialister og beslutningstagere for første gang i en international konference om økonomiske forhold i energisektoren. Konferencen

blev det år afholdt i København, og jeg fik til opgave at tage mig af de sovjetiske gæster. Under besøget udviklede der sig den idé, at vesten kunne hjælpe med viden og teknologi på energiområdet. Betaling herfor kunne principielt ske gennem leverancer af russisk brændsel og energiråstoffer.

I SEAS fulgte vi dette forslag op med udspil om assistance på energibesparelsesområdet. Det skete inden for rammerne af Danish Power Consult, der er elsektorens fælles selskab for eksport af know-how. Udspillet blev omgående og særdeles positivt modtaget fra russisk side og førte straks til et besøg i Moskva.

Siden da har der været vedvarende kontakt og samarbejdsrelationer ikke alene inden for el-sektoren, men også mellem andre dele af energisektoren herunder mellem energiministerierne.

I det nu tidligere USSR er der et enormt overforbrug af energi. I produktionssektoren, i transportsektoren, i bygninger og på hele boligområdet. Årsagerne er flere. Væsentligst er, at produktionsapparatet er gammelt og produktionen dårligt styret og tilrettelagt, boliger og øvrige bygninger er næsten uden isolering og uden regulering af varmemforbruget, og den generelle indstilling har hidtil været, at energi er et næsten gratis gode, man ikke behøver at bekymre sig om.

Det har ud over et stort overforbrug medført, at der nu er ved at være mangel på energi, og at der er sket en forurening af miljøet, som mange steder er næsten uopretteligt. Blandt beslutningstagere og specialister inden for energiområdet og i den miljøbevidste del af befolkningen, er der nu megen forståelse for, at en omgående og drastisk indsats er nødven-

dig, bl.a. i form af besparelser i energiforbruget.

Det har imidlertid været svært at gennemføre projekter i praksis. De forslag, vi i fællesskab udarbejdede for to år siden, har ikke kunnet finansieres p.g.a. den økonomiske udvikling. Derfor er starten på praktiske projekter betinget af finansiel støtte.

Efter at være principielt besluttet i begyndelsen af 1991, er der nu for alvor ved at komme gang i den tekniske bistand fra EF, og den danske el-sektor er blevet indbudt til at byde på flere energiprojekter. Samtidigt er der bevilget dansk støtte til hele det baltiske område, herunder til Kaliningrad og Skt. Petersborg. En fortsat dansk indsats på området kræver, at der gennemføres konkrete projekter, idet vores omkostninger på langt sigt skal dækkes. Med de øgede støttemuligheder, håber vi at det nu sker. Dog først og fremmest for de nye republikkers egen skyld.

Jeg skal om to dage af sted på mit niende besøg inden for to år i det tidligere USSR. Selv om besøgene ofte er meget travle med et tæt program, har det givet utroligt mange oplevelser og stærke indtryk af en tidligere stormagt i voldsom forandring.

De politiske udfordringer, de økonomiske problemer og de sociale forhold stiller enorme krav til det enkelte menneske. Fremtiden er utrolig usikker. Og midt i det hele møder man en gæstfrihed og opnår venskaber, der ofte overstiger, hvad vi selv tilbyder og oplever i vesten.

Det har i allerhøjeste grad været samfundsfag i praksis. Og det har været en utrolig travl periode. Undertiden føler jeg, at adskillelsen mellem mit tidligere arbejde og det nuværende

er for skarp. Det kunne ind i mellem have været en fordel at kunne kombinere job eller at gøre det lettere at foretage et skifte.

I undervisningsverdenen og også på Haslev Seminarium ændrer forholdene sig stadig. Nye krav og udfordringer stilles. Også inden for el-sektoren ændres betingelserne brat. Bl.a. nye EF-direktiver vil betyde en hidtil ukendt konkurrencesituation. I SEAS står man overfor en stor omorganisering og en væsentlig personale-reduktion.

Meget af det jeg har oplevet i seminarieverdenen gentager sig. Usikkerhed, forskellige mere eller mindre hensigtsmæssige måder at løse problemerne på. Sådanne situationer er desværre velkendte i store dele af det danske samfund i dag.

Set i relation til problemerne i det tidligere Sovjetunionen er de imidlertid små. Der drejer det sig om overlevelse for spirende politiske demokratier, for kulturer, for virksomheder og for det enkelte menneske.

At "markedet" og "privatøkonomi" ikke løser alle problemer, er selv meget liberale folk i vesten ved at forstå. For begge parter er der store muligheder i et kommende samarbejde. Og samtidigt synes det at være en nødvendighed, at det etableres nu – såvel i energisektoren som på mange andre områder.

Så er vi ved at lande i Kastrup.

Edb-projektet på Haslev Seminarium

Kurt Lüthje. Lærereks. Blågård 1977, lærer ved Københavns Skolevæsen, cand.pæd.mat. DLH, adj. Haslev Sem. 1989, fag: mat. og informatik.

Haslev Seminarium, Advance-Gruppen og Olivetti har indgået en samarbejds- og udviklingsaftale omkring edb i undervisningen, hvilket indbærer at vi har fået et netværk (Novell) med en central server (NetFrame) og mindst ét stik i hvert lokale (der er plads til 4 stik i hvert lokale). Alle relevante lokaler er blevet udstyret med mindst én Olivetti PC, og edb-lokalet er udstyret med 10 PC'ere, med tilhørende printere. Haslev Seminarium er dermed i front med hensyn til integration af edb i *alle* undervisningsfag på seminariet, brug af Multi-medie (integration af billed, lyd og tekst) og

kommunikation med nationale og internationale netværk, såsom IN, EARN etc.

Lovgrundlaget for integration af edb i fagene

Ifølge Lov om Folkeskolen §4, stk. 5, er der udsendt supplementer til vejledende forslag til læseplan og undervisningsvejledninger, der beskriver integration af det pågældende fag og edb. Der er til dato udkommet supplement til følgende fag:

Dansk
Regning/matematik
Geografi
Hjemkundskab
Fremmedsprog etc.

I alle folkeskolens fag vil der senest 1993 foreligge supplementer til undervisningsvejledningerne.

I Lov om Folkeskolen er der endvidere et nyt emne indenfor §6, edb. Dette indebærer at alle elever i folkeskolen vil modtage edb som emneundervisning eller tematisk undervisning i et eller flere fag, på et eller flere klassetrin, hvor det passer den enkelte skole. Formålet med undervisningen i §6-edb omfatter tre aspekter:

Betjening, som drejer sig om kendskab til datamaskinens tekniske og funktionelle sider. Undervisningen skal resultere i, at eleverne får opbygget hensigtsmæssige billeder af, hvordan maskinen og programmet virker og samvirker.

Begreb, som drejer sig om kendskab til grundlæggende principper og metoder for datamaskinens anvendelse i kommunikations- og problemløsningsprocesser.

Betydning, som drejer sig om kendskab til, hvilken rolle datamaskinen spiller, når den an-

vendes i kommunikations- og problemløsningsprocesser. Undervisningen skal resultere i, at eleverne er opmærksomme på, om anvendelsen af datamaskinen ændrer betingelser og resultater i disse processer.

De enkelte temaer i undervisningen i §6-edb skal være:

Tekster i datamaskinen

Tal i datamaskinen

Billeder og datamaskinen

Styring og datamaskinen

Modeller og datamaskinen

Viden og datamaskinen

Edb's indflydelse på det enkelte fag

Det store pres fra informatikområdet gør mange lærere usikre over deres fags fremtid:

Hvordan vil informatikken ændre skolens færdigheds- og kundskabsbegreb?

Hvilken indflydelse vil informatikken få på fagenes mål og indhold?

Hvorledes vil informatikken præge de fremtidige faglige metoder og arbejdsformer?

Hvordan vil lærerens rolle ændres når informatikken og informationsteknologien vinder indpas i skolen?

Spørgsmål som ovenstående vil først kunne

blive besvaret, når edb indgår som et naturligt pædagogisk hjælpemiddel i den pågældende lærers undervisning.

Afgørende for edb-integrationen i de enkelte fag er det til faget hørende programmel. Programmellet bør altid indgå i en faglig og pædagogisk sammenhæng, og eleverne skal have en række faglige forudsætninger for med udbytte at kunne arbejde med programmerne.

Der er ikke tale om planløs leg med datamaskinerne. For at kunne benytte datamaskinen i undervisningen må der stilles følgende krav til de programmer der benyttes:

Programmerne skal være velegnede til at skabe aktivitet i form af faglige (gerne åbne) problemløsningsituationer.

Lærerens muligheder for at styre aktiviteten må ikke begrænses ved at datamaskinen er styrende.

Eleverne skal kunne fastlægge nogle begreber inden for et fagligt område.

Eleverne skal kunne manipulere med begreberne.

Programmets reaktion på elevernes handlinger skal kunne fortolkes af eleverne i den faglige begrebsverden.

Det sidste punkt er afgørende for at etablere en interaktion med eleverne.

Den fagdidaktiske grundopfattelse bør være at de faglige begreber bedst erkendes gennem veltilrettelagte læringssituationer som bygger på et samspil mellem elevens selvvirksomhed og en udefra kommende inspiration og styring. Den enkelte lærer må derfor tage stilling til følgende spørgsmål:

Hvorfor skal jeg inddrage edb?

Hvad forstår man ved at integrere edb i mit fag?

Hvad skal jeg inddrage af nye emner?

Skal jeg nu også undervise i edb?

Hvordan skal jeg opfylde de nye krav?

Afrunding

Haslev Seminarium har ved dette edb-projekt skabt et enestående grundlag for, at vi i uddannelsen af lærere kan være med til, i samarbejde med de studerende, at give dem et optimalt grundlag for den teknologi, der i fremtidens skole/samfund vil komme til at spille en større og større rolle. Vore lærerstuderende vil få et bredt kendskab til edb og edb-integration i folkeskolens fag, ved hjælp af en stor programvifte inden for næsten alle fag. Denne omfatter INFA-programmer, ORFEUS-programmer, tekstbehandlingsprogrammer (WordPerfect, PageMaker, Works, DSI-system), regneark (Works), og databaseprogrammer (Works, DSI-system). Edb-projektet har givet os øgede muligheder for kommunikation med andre uddannelsesinstitutioner både indenlands og udenlands. Vi har i nogle år haft samarbejdsaftaler med læreruddannelsesinstitutioner i England, Norge og Sverige, med udveksling af både studerende og lærere.

Referencer:

Undervisningsministeriet: Integration af edb, 1991.

Undervisningsministeriet: Edb i folkeskolens fag. Regning/matematik og edb, 1990.

Undervisningsministeriet: Edb, kvalitet i uddannelse og undervisning, 1991.

Lise Dalgaard: Bemærkninger om §6-edb, 1990.

Inge B. Larsen m.fl.: INFA Rapport, Edb i matematikundervisningen, DLH, 1991.

Hjemkundskab og edb

Kirsten Marie Pedersen og Hanne Birkum Petersen.

Kirsten Marie: ansat Kalbyrisskolen, Næstved, siden 1975. *Hanne:* ansat Kalbyrisskolen, Næstved, 1975-78, Rolfsted skole, Fyn, 1978-79 og Rønnebæk skole, Næstved, siden 1979. Begge dimitteret fra Haslev Seminarium 1975 med hjemkundskab som liniefag, undervist af "TOMME".

Vi har sammen udarbejdet flere undervisningsmaterialer til faget hjemkundskab: Lav selv mad 1, Forum 1980. Lav selv mad 2, Forum 1982. Opskriftsbøger i tegneserieform.

Mad for dig 1, Gyldendal 1985. Mad for dig 2, Gyldendal 1985. Sundhed for dig, Gyldendal 1985. Lærebøger til den obligatoriske undervisning.

Slik og sukker, Gyldendal 1987 – et videoprogram.

Fast food, Gyldendal 1990 – bog med tilhørende videoprogram.

Pas dig selv, Gyldendal 1992 – debatbog om sundhed.

Siden 1975 har vi undervist i faget hjemkundskab, et fag med mange muligheder. Den obligatoriske undervisning kan placeres på et eller flere klassetrin fra 4.-7. årgang. I overbygningen er hjemkundskab et valgfag.

Hjemkundskab er først og fremmest et *praktisk* fag, hvor det praktiske arbejde er udgangspunkt for den viden, de færdigheder og holdninger, eleverne skal tilegne sig.

Faget hjemkundskab har ingen høj status, der tales sjældent om kvalificerede undervisere, som man gør til f.eks. fysik og kemi. Mange tror, at hjemkundskab kun er madlavning, men sundhed, livsstil, affaldsproblemer, gode råvarer, miljøvenlige produkter og bevidste forbrugere er også hjemkundskab.

I 1990 blev edb integreret i hjemkundskab.

"Integrationen af edb i hjemkundskabsundervisningen omfatter dels brugen af datamaskine

Kirsten Marie Pedersen.

Hanne Birkum Petersen.

og programmerbare husholdningsmaskiner som redskaber og dels muligheden for at vurdere denne anvendelse samt de sundhedsmæssige aspekter inden for hjemmeliv, arbejdsliv og samfundsliv." Citat fra undervisningsvejledningen for hjemkundskab og edb.

Der er flere programmer, der kan anvendes i hjemkundskab. Vi synes, følgende 4 programmer kan bruges i folkeskolen: FOODMAN og DU BLI'R HVAD DU SPISER, som er spil, og KEND DIN KOST og MADPYRAMIDEN, der er kostberegnsprogrammer. Selvfølgelig bør man anvende et tekstbehandlingsprogram til elevernes egne opskrifter.

For alle 4 programmer er det nødvendigt, at underviseren har sat sig grundigt ind i programmet og udvalgt hvilke dele af dette, eleven skal arbejde med. For at udnytte kostberegnsprogrammerne optimalt, er det nødvendigt at have edb i hjemkundskabslokalet. I den obligatoriske undervisning kan edb indgå i emner som livretter og mormormad, energifordeling, sund livsstil og varedeklarerationer. I valgfagsundervisningen i emnerne: slankekur, fast food, fitness food, mad fra andre lande og kostundersøgelser.

Programoversigt

FOODMAN

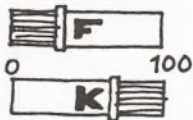
Udgivet af Kræftens Bekæmpelse i 1988.

Foodman er et spil om sundhed og bygger på de otte forebyggende kræftråd. Programmet er et simulationsspil. Foodman er på indkøbstur i et supermarked i 4 etager. Spilleren får points for at vælge sundt og besvare forskellige spørgsmål rigtigt, men straffes for at vælge usundt og svare forkert. Foodman kan dø, hvis han bliver for overvægtig eller sulter, indtager for meget alkohol eller sukker, men også hvis han spiser mugne madvarer.

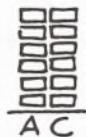
Nederst på skærmen er der oversigt over, hvor meget foodman har indtaget af energi, A- og C vitamin, fibre, fedt, kulhydrat og sukker.

Spillet er velegnet for elever fra 5. klasse og giver eleverne en god viden om levnedsmidler, sund kost og livsstil. Foodman kan også anvendes i orientering, biologi, §6 emner og tværfaglige projekter.

FEDTENERGI

KULHYDRAT-ENERGI

A- OG C-VITAMINER

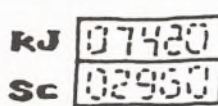

SUKKER ADVARSEL

FIBER INDIKATOR

JOULE-MÅLER

POINT

ETAGE

ETAGE-OPDELING

DU BLI'R HVAD DU SPISER

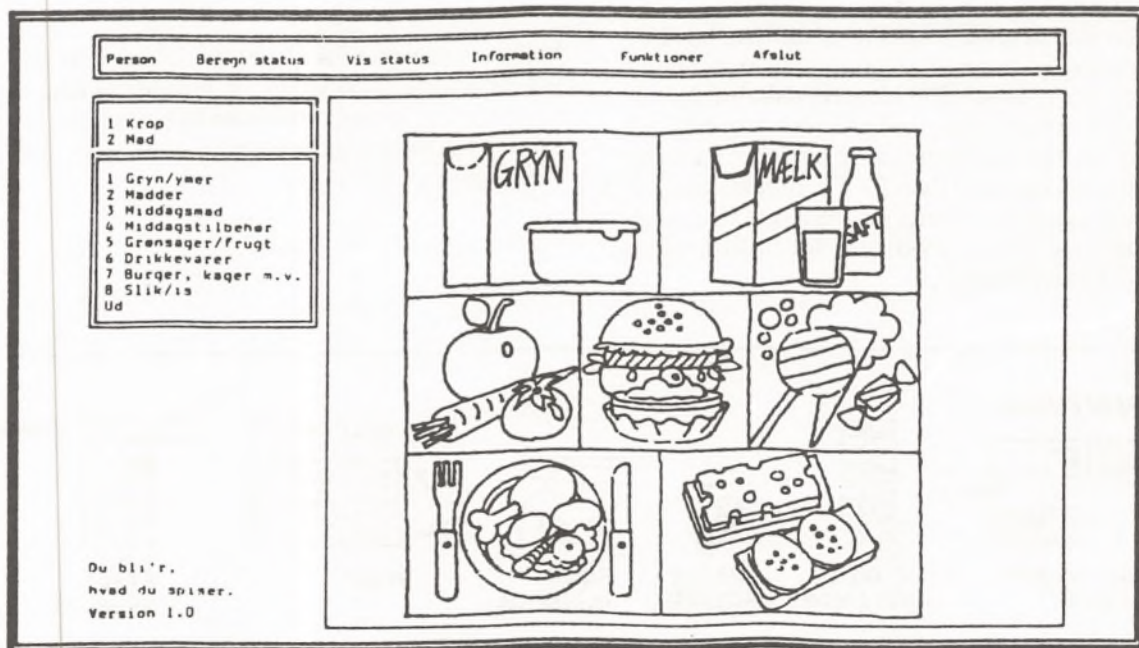
Udgivet af Forbrugerstyrelsen i 1989 og er en del af kampagnematerialet: Du bli'r hvad du spiser.

Programmet er et spil, der belyser sammenhængen mellem krop, mad og motion. Spillet beregner konsekvenserne af en persons mad- og motionsvalg.

Spillet henvender sig til elever fra 10 år. Programmet indeholder en informationsdel, der er et leksikon med oplysninger om: mad, kost- rådgivning, energi, næringsstoffer, mikro- stoffer, motion og velfærdssygdomme. Eleven skal indtaste, hvad hun typisk spiser på én dag, og hvil-

ke aktiviteter hun deltager i. Programmet kan på baggrund af de indtastede oplysninger for én dag, udregne hvordan elevens sundhedstilstand er om 25 år, forudsat hun lever på denne måde hver dag. Denne beregning er for urealistisk, men er alligevel sjov at se for eleven netop her. For eleven er der kun 130 levnedsmidler at vælge imellem, og underviseren har ikke mulighed for at tilføje flere. Spillet indeholder en del tegninger, der virker motive- rende.

Programmet kan desuden anvendes i idræt, biologi og sundhedslære.

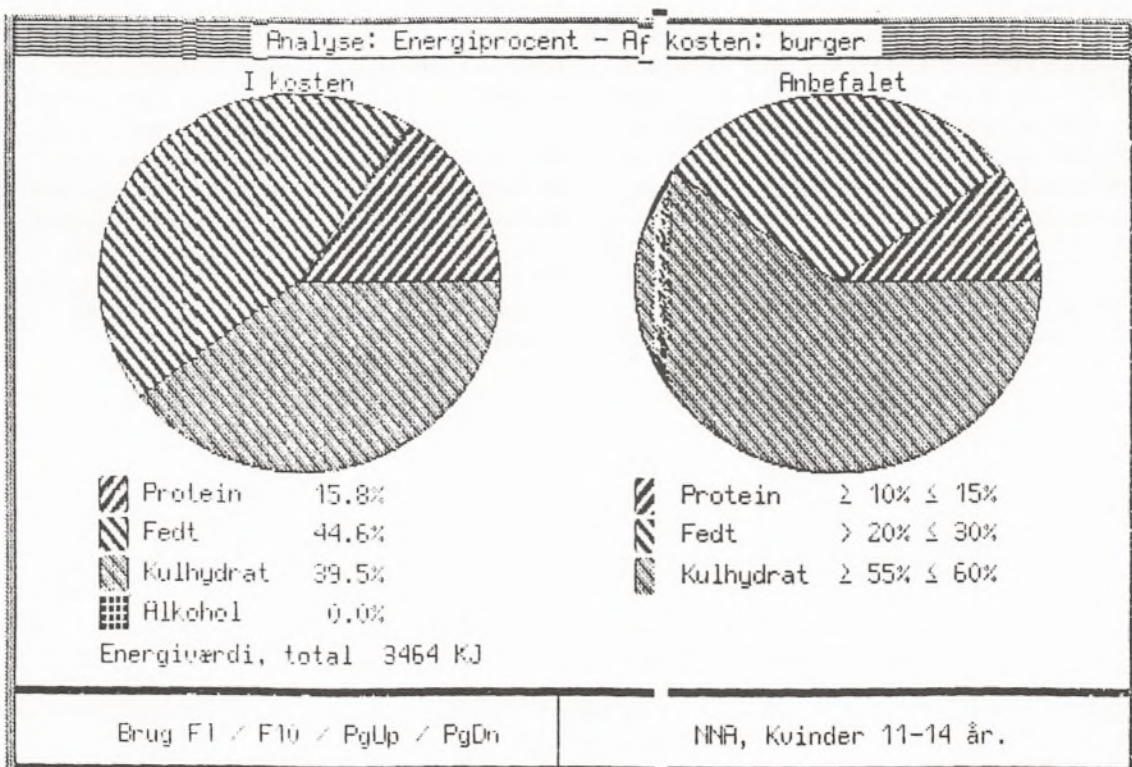

KEND DIN KOST

udgivet af Systime 1991.

Kostberegningsprogrammet Kend din kost kan anvendes i folkeskolen fra 6.-10. klasse. Programmet kan beregne et måltids energiforde-

ling og analysere næringsindholdet, både makro- og mikro-stoffer, og sammenligne med den anbefalede energifordeling og det anbefalede næringsindhold. Beregningerne vises grafisk eller i tal.

Programmet omfatter over 700 levnedsmidler, og underviseren kan tilføje flere, hvilket er nødvendigt. I programmet kan man også prisberegne måltiderne. Det er et omfattende program med mange beregningsmuligheder. Skærbilledet giver mange oplysninger, og underviseren skal have udvalgt de områder, eleverne skal arbejde med. Eleven skal før beregningerne indtaste normværdi og på forhånd vide, hvad de enkelte levnedsmidler vejer. Programmet indeholder også et omfattende leksikon. Vejledningen indeholder 20 elevopgaver og et tillæg med alfabetisk oversigt over programmets levnedsmidler. I den obligatoriske undervisning kan man arbejde med energifordelingen og enkle næringsanalyser i måltiderne. Især de grafiske analyser gør det overskueligt for eleverne. På valgholdene kan man arbejde med energifordeling, næringsanalyser, kostvurderinger og kostundersøgelser.

MADPYRAMIDEN

Et kostberegningsprogram udgivet af FDB i 1986.

Programmet kan beregne energifordeling, indholdet af kulhydrat, fedt og protein samt salt og fibre for et enkelt måltid eller dagskost. Programmet laver ikke beregninger for mikro-stoffer. FDB oplyser, at kostprogrammet kun laver beregninger over energifordeling og de næringsstoffer, der også er angivet i en varedeklaration.

Programmet vurderer måltidet og kommenterer det med ordene: tilpas, rigeligt, for lidt, for meget, for sødt, for fedt.

Kostbasen indeholder mange levnedsmidler og færdigretter, 750 forskellige, hvilket er med til at gøre programmet let anvendeligt. Eleven skal indtaste navn, dato, norm (køn og alder) og højde og selvfølgelig måltidets art. Herefter indtastes fødevarerne. Eleven skal på forhånd vide, hvor meget de enkelte fødevarer vejer. Programmet er enkelt og let at anvende og kan bruges af elever fra 5. klasse i fagene hjemkundskab, biologi og sundhedslære.

En studietur

Lone Beck. Dim. 1976 Haslev sem. Fra 1976 lærer i Ringsted kommune, fra 1985 desuden skolekonsulent for henholdsvis indskoling og fra 1990 for svært handicappede elever.

Jeg har siden 1990 været ansat som centerkonsulent på Asgårdsskolen. Asgårdsskolen er en folkeskole i Ringsted kommune med elever fra 0.-7. klasse. Herudover har Asgårdsskolen en centerklasserække for svært sprog-, tale- og/eller bevægehandicappede elever. I Centerklasserækken går elever med førnævnte handicap(s), der er berettiget til undervisning efter folkeskolelovens § 19, stk. 2. Vi har på skolen i dette skoleår 90 centerelever, 130 "alm." folkeskoleelever, 50 lærere, 4 fysioterapeuter, 4 ergoterapeuter, 3 socialpædagoger, 2 pædagogmedhjælpere og 2 omsorgsmedarbejdere. Dette store personale siger noget om centerklasserækkens tyngde og fylde på vores skole. Vi er en skole der arbejder, videreudvikler, afprøver og lever i/med integration på utallige måder. For os er integration ikke kun *en* elev i en folkeskoleklasse (= enkeltintegration), men i langt højere grad en dagligdag, hvor vi lever på den samme skole, bor dør om dør, holder frikvarter sammen og i øvrigt arbejder sammen centerklasse og folkeskoleklasse, når elevens mål for undervisning og udvikling kan forenes. Vi integrerer med respekt og forståelse for elevgruppens forskelligheder og fælles berøringsflader. Vi respekterer de to gruppers behov for også at være sig selv, hvadenten det er centerklassen med 6-8 elever eller folkeskoleklassen på 16-25 elever.

Men vi betragter os som en skole, nemlig Asgårdsskolen, selv om folkeskoleeleverne kommer fra Benløse-området (nærmiljøet) og centereleverne fra hele Vestsjællands, Roskilde og Storstrøms amter.

I min egenskab af centerkonsulent deltog jeg sammen med 27 andre, der har tilknytning til centerundervisningen i Danmark, i en studietur til North Carolina, U.S.A.

North Carolina blev valgt som rejsemål, idet denne stat på ganske mange områder er rimelig sammenlignelig med Danmark. North Carolina (N.C.) er i U.S.A. kendt for sine tiltag på skoleområdet. Fra 1991 har N.C. besluttet, at alle handicappede i alderen 3 år og til 20 år er berettiget til undervisning i en eller anden form, idet man erkender, at både en tidlig og lang indsats er gavnlig og nødvendig for handicappede.

I N.C. er pengene også puttet i kasser – og meget specielt indeholder bevillingen til "Exceptional children" (= usædvanlige elever) foruden handicappedes undervisning også et krav om at varetage undervisningen af særligt begavede elever.

For "Exceptional children" laves helt specielle undervisningsforløb = "programs". For at føre disse "programs" ud i livet, har N.C. opbygget et netværk af administratorer i N.C. + N.C.'s amter, der står for denne del af undervisningen. Endvidere er der i amterne ansat, hvad vi ville kalde pædagogiske konsulenter, der rådgiver og vejleder de skoler, der har handicappede elever integreret. Til støttelærere og lærere, der har handicappede elever i klassen, gives foruden en særlig uddannelse. I satsningen på at integrere handicappede mest muligt i almindelige klasser, har man sikret lærere og

elever dette konsulent-netværk. Centerklasser, som vi kender fra Danmark, har de ikke. Men vi besøgte foruden meget andet en vidunderlig skole, der fungerede efter tvillingskolemodellen: Gateway Education Center.

**Parents and visitors are
welcome in our school.**

**Please come to the
office so we may help
you in your visit.**

Sådan blev vi budt velkommen – og vi følte os bl.a. via ovenstående velkomst *meget* velkomne.

Gateway Education Center startede for private midler, men drives nu sammen med tvillingskolen for offentlige midler. Dette center er p.t. et af de mest veludstyrede handicapcentre i den sydøstlige del af U.S.A. Det var flot – og meget imponerende. Der gøres på dette center en utrolig indsats overfor børn/unge handicappede fra 0-21 år. De lægger vægt på en tidlig indsats med intensiv behandling og undervisning samtidig med, at forældrene får tilbud i form af forældrerådgivning, forældreundervisning og aktiv deltagelse i børnenes ”programmer”.

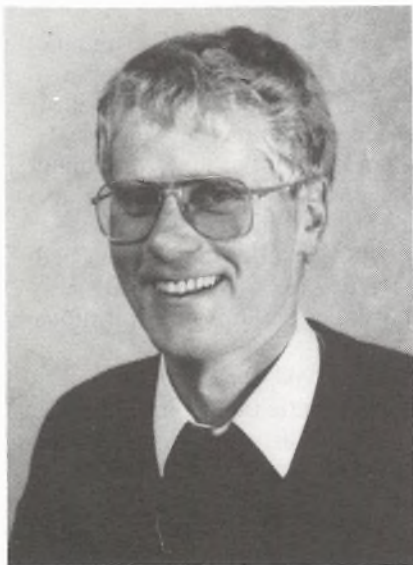
Jeg har i ovenstående beskrevet meget lidt af de enkelte skole- og institutionsbesøg, idet dette i sig selv er en rapport på 50 sider. Der er ingen tvivl om, at N.C.'s skolevæsen kan lære os en masse og omvendt. Integration på den handicappedes præmisser og med respekt for den handicappedes behov for individuel træning, behandling og mulighed for at kunne identificere sig med ligestillede – det kan vi lære dem, vel vidende, at det bliver på bekostning af nærhedsprincippet.

Hvad vi kunne lære af dem!

- Overalt i de 10 dage besøget varede, mødte vi lærere, der med sikkerhed og stolthed fortalte os, hvad de gjorde, hvorfor de gjorde det, og hvad de p.t. prøvede at gøre bedre.
  - Vi mødte overalt en stor interesse for ærligt at fortælle os om deres holdninger og strukturer. Samtidig havde de en ægte interesse for at få noget at vide om vores system og pædagogiske holdninger.
  - Fra staten N.C.'s undervisningsminister, via direktøren for specialundervisning, direktør for amternes skolevæsen, skoleledere og konsulenter, mødte vi mennesker, der var stolte og ikke mindst – dybt engagerede i, hvad og hvordan de ansatte lavede undervisning.
- Måden at præsentere sig selv, skolen, statens skolesystemer og specielle handicapprogrammer på var fremragende, beundringsværdig og er værd at lære af. Det var flot – for det var ikke de få, det var bare holdningen.

Jobskifte fra folkeskolen til en pensionisthøjskole

Jens Thøsing Andersen (69). Lærereksamen fra Haslev sem. 1969, ansat v. Ringsted skolevæsen fra 70, cand.pæd.bio. 1981, viceskoleinspektør v. Haslev skolevæsen fra 81, skoleleder fra 91, ansat v. Pensionisthøjskolen Marielyst fra 1992.

Efter nogle år i arbejdslivet, er det inspirerende at give sig i kast med nye udfordringer. Folkeskolen udvikler sig til stadighed; men at kaste sig ud i en helt anden skoleform med en helt anden elevgruppe er både menneskeligt udbytterigt og spændende.

Jeg har haft 21 utroligt gode år i folkeskolen –

heraf halvdelen i skoleledelsen og valgte så at skifte til Pensionisthøjskolen Marielyst på Falster. Her består mit arbejde af en blanding af undervisning og administration. Grunden til min beslutning var, at overbygningen på min forrige skole skulle fjernes som et led i strukturforandringen i kommunen.

Pensionisthøjskoler administreres efter højskoleloven; men de er målrettet imod folk, der er færdige med arbejdslivet og dermed besidder en lang livserfaring fra meget forskellige erhverv. Eleverne på Marielyst kommer hovedsagelig fra Københavnsområdet, og kvinder er i klart overtal på holdene. Disse skifter hver 14. dag; men da en stor del kommer igen, virker det aldrig som en helt ny elevgruppe, man underviser. Ikke så få er gamle kolleger fra folkeskolen.

Umiddelbart synes forskellen at være stor i det daglige arbejde. Undervisning er dog også et håndværk, hvor man forbereder sig, gennemfører – og evaluerer. På en højskole som denne bliver der også af kursisterne evalueret dagligt, da der konstant er flere undervisnings tilbud. Derved kan de blot gå til noget andet, hvis man ikke har været grundig nok i sin stofudvælgelse, som jo er meget fri, eller man ikke har været forberedt til fingerspidserne. Eleverne har for de 14 dage betalt ca. 3.000 kr. og forventer derfor maximalt udbytte. D.v.s. at kravet til læreren på et sådant sted vil være, at han er inspirerende og fortællende i meget høj grad. Formen er i højere grad her en envejskommunikation med efterfølgende debat, for interessen og lydhørheden er helt i top. Lærergruppen på en højskole er mindre homogen end i folkeskolen. I Marielyst er det udelukkende mandlige lærere til de teoretiske

fag modsat folkeskolen, hvor der er en klar overvægt af kvindelige lærere. Bortset fra denne ensartethed er den faglige baggrund forskellig. Der ansættes overvejende akademikere, og jeg er faktisk den eneste, der har en lærerek-samen, der dog er overbygget med en cand.pæd. Man har en høj grad af specialise-ring, mens man i folkeskolen opløder fag-grænserne, har to-lærer-timer, indskolingsord-ning m.m. Man kommer derved fagligt på en højskole langt dybere, mens mødevirksomhe-den formindskes.

Arbejdsopgaverne og arbejdstiderne er andre. Man føler, at man her driver forretning, og man har direkte indflydelse på indtægtssiden ved at sørge for, at der kommer nye elever til. Dette er både et pres og en inspiration. I visse kommuner er nu lavet flydende skoledistrikter, hvilket til en vis grad har samme virkning. Arbejdstiden er anderledes ved at have en vin-terlukkeperiode og ellers følge arbejdsmar-keds ferieordning. Dertil kommer vagterne,

hvor man i forbindelse med lange arbejdspe-rioder har vagt med overnatning på skolen. Dette skal man vænne sig til – og familien også. Timerne opgøres i en årsnorm, hvilket også kommer til folkeskolen, men i en mere bunden form.

Som helhed er det et spændende – og et anderledes job at være på en højskole. Det er den skoleform som Danmark har bidraget til den øvrige verden med som en nyskabelse. I vor tid, hvor man konstant er under uddannel-se arbejdslivet igennem, vil der også efter arbejds-livet være brug for højskoler til det sti-gende antal medborgere, der med stadigt bed-re helbred og øgede krav til livsindhold vil gøre brug af højskoleophold som inspirations-kilde.

Jeg er således ikke i tvivl om, at det efter et antal år vil være til glæde og inspiration for én selv og til gavn for ens arbejde, at man skifter en gang og prøver en anden skole – evt. en anden skoleform.

Den sidste skoledag

Kr. Hoppe, dim. Haslev Sem. 1948.

"Partir, c'est mourir un peu", siger franskmændene: at tage af sted er at dø en lille smule – og mon ikke det for de fleste også gælder, når de forlader deres arbejdsplads ved pensions-tidens indtræden.

Der kan være flere måder at reagere på. Nogle af os kan i frihedens første rus finde på at tage på ferie i sensommeren og glad hengive sig til de nye muligheder for at opleve det friske hverdagsliv i bevidstheden om, at kollegerne passer ens gamle job, underkastet de gængse krav på deres tid (møder!!) og indsats – i skolen og derhjemme.

Andre må med vemod fastslå, at de gerne ville være startet igen, og at de i alle tilfælde savner eleverne og 10-frikvarterets gode snak med kolleger.

Uanset, hvilken gruppe vi hører til, må vi erkende, at vor sidste skoledag i almindelighed var en endelig afslutning på vort virke, på mange års forbrug af tid, indsats af kræfter og ikke mindst samvær og -virke med elever og kolleger. Mange af dem blev vore venner.

Det er derfor for ingen af os uvæsentligt, hvordan denne dag former sig, f.eks. om dens forløb evt. har karakter af en ekspedition, eller om talen til en er vissen, et opkog af gammelt stof – ens eget eller andres, så det eneste, der er frisk, er de ledsagende blomster. Man kan

endog opleve, at man må nøjes med ordbuketten – der var ingen penge på budgettet til sådan noget. Det er hændt, at pensionisten fra sin institution modtog et udmærket stykke værktøj, bevilget ved en fejltagelse, viste det sig, hvilket ikke forhindrede samme institution i – til en overordnet – at bevilge en afskedsgave i et helt andet og højere prisleje.

Men det afgørende er ikke gavens størrelse, men derimod holdningen bag den, nærmere betegnet varmhjertetheden, anerkendelsen af ens indsats, svarende til varmhjertetheden bag ens egen arbejdsholdning, den, der gør, at man med glæde gør mere, end ens aflønning afspejler. Helt ubetalelig er smilet i øjet hos en elev eller en kollega, et klap på skulderen, som gør, at man "dør" knap så meget ved at skulle forlade sin arbejdsplads. Man lever op igen og kan smile til andre. Det har de evt. brug for.

Mit første år på Seminarium

Charlotte Jensen, anden årgang.

Mit første år på seminarium har budt på mange nye udfordringer og oplevelser. Der har dels været rent faglige udfordringer på seminariet, dels udfordringer i form af planlægning og afvikling af praktiktimer.

Efter timepraktikken på Sofiendalskolen (Borgerskolen) der spændte over perioden august-september, var jeg sammen med 3 holdkammerater i januar i praktik på Vor Frue Skole i Næstved. Gennem den tre uger lange praktikperiode fik vi i langt højere grad et indblik i at undervise, idet vi her var nødt til at planlægge et længerevarende undervisningsforløb, samt i højere grad at tage hensyn til ellers uforudsete problemer. Det pågældende emne (eventyr i 4. klasse) skulle også kunne nås afrundet på en for os og eleverne tilfredsstillende måde. Desuden var vi sammen med eleverne hver dag, og fik derfor et bedre indblik i klassens struktur, både fagligt og socialt. – Jo, vi følte os som rigtige lærere.

De faglige udfordringer har spændt vidt, lige fra det rent boglige, som jeg i enkelte fag kunne nikke genkendende til fra gymnasiet, og til de kreative fag som musik og formning. Jeg synes, at det har været utroligt lærerigt, i formning og musik, på egen krop at udføre de ting, vi som lærere vil sætte eleverne til at lave. – Det, som i bøgerne og undervisningsvejledningen, ser så enkelt og overskueligt ud, er ikke altid lige nemt.

I foråret var jeg på lejrskole i Prag med mit

stamhold. Vi valgte at se flest mulige af byens og omegnens seværdigheder, deriblandt Teresienstadt, og i øvrigt at suge de indtryk, som byen med dens befolkning gav.

Desværre nåede vi ikke at få kontakt med en skole, så vi kunne se, hvordan en tjekkisk skole fungerer, men måtte nøjes med en guides beretning om hans egen skolegang og dens mangler. Turen lærte os i høj grad, at der ligger et stort stykke arbejde i at arrangere lejrskoler, – alene bestemmelse af udflugtsmålet tog utrolig lang tid. Derefter fulgte diverse diskussioner om, hvilket udbytte af turen vi ønskede, for slet ikke at nævne økonomien. Men vi havde en pragtfuld tur, – Prag er virkelig et besøg værd.

Efter det første år på Haslev Seminarium er jeg blevet styrket i min opfattelse af, at læreruddannelsen er utrolig spændende og alsidig. Jeg bor fortsat på kollegiet og synes, at det er en stor fordel at bo på stedet, idet jeg dels er fri for transport, dels bor sammen med andre lærerstudenter, hvilket giver mulighed for at hente hjælp og inspiration, lige når der er brug for det. Jeg glæder mig mindst lige så meget til andet år, som jeg glædede mig til første år, alene mine liniefag, dansk og idræt, tegner til at blive alletiders.

Fra årsberetningen for undervisningsåret 1991-92

Vagn B. Iversen og Johs. Honoré.

Seminarie-situationen

Arbejdet med at omsætte loven om uddannelse af lærere til folkeskolen af 6. juni 1991, til undervisning og udviklingsarbejde har præget lærerrådets arbejde i det forløbne år ganske meget. Undervisningsministeriet har endnu ikke udsendt den endelige udgave af rammebekendtgørelsen vedr. uddannelsens formål og struktur, der oprindeligt var bebudet primo decemer 1991. Grundlaget for udarbejdelsen af en lokal studieordning (studie-håndbog) har derfor været foreløbige udkast fra ministeriets side.

Resultatet er forelagt bestyrelsen til bearbejdelse og vedtagelse, og vil være det juridisk bindende grundlag for lærere og studerende i læreruddannelsen på Haslev Seminarium. Vi anser det for rimeligt at foreslå, at rektoratet som ansvarligt for den daglige pædagogiske ledelse bemyndiges til at foretage hensigtsmæssige småjusteringer undervejs efter aftale med berørte lærere og studerende, mens bestyrelsen så foretager nødvendig revision årligt. Som princip må den indholdstekst, en studerende får at tage stilling til ved uddannelsens begyndelse, være grundlaget for hele vedkommendes studieforløb.

Overgangen til den nye uddannelse vil naturligvis give både inspiration og problemer. Der

lægges blandt andet op til, at de faglige og pædagogiske lærere skal arbejde sammen i højere grad end hidtil og videre, at også praktiklærerne skal inddrages i dette samarbejde om at give de studerendes uddannelse de bedst mulige rammer, for at syntesen mellem fag, pædagogik og praktik kan lykkes.

Inden for de sidste måneder er aftalerne mellem finansministeriet og Dansk Magisterforening om lærernes tjenestetid faldet på plads, sådan at rektoratet har ansvaret for at aftale årsarbejdsnormens 1680 arbejdstimers udformning med undervisning og andet arbejde. Det betyder også, at seminarierne nu skal til at lave forsknings- og udviklingsarbejde i forbindelse med læreruddannelsen og den efteruddannelse, som 1991-loven lægger op til, og markere sig i den videregående uddannelsesverden med faglig-pædagogisk identitet. Vi har ofte brugt ordet "seminariefaglighed", der jo ikke nødvendigvis er et heldigt ord udadtil. En sandsynlig realpolitisk forståelse af seminariernes situation er: Lykkes denne udvikling, skal seminarierne nok bestå, men lykkes den ikke, er der formodentlig politisk vilje til, at læreruddannelsen lægges over på universiteterne, selv om disse kun har faglig, ikke pædagogisk tradition.

I forlængelse af arbejdstidsaftalerne har undervisningsministeriet udarbejdet en bekendtgørelse om adjunkters mulighed for lektorbedømmelse. Fra 1. august 1992 skal alle, der ansættes om adjunkter inden udløbet af andet, fjerde eller maksimalt sjette år indstille sig til bedømmelse på grundlag af det udførte arbejde, herunder afhandlinger m.v. En særlig kommission tager så stilling til vedkommendes "seminariefaglige" kvalifikationer. Ved positiv be-

dømmelse bliver adjunkten lektor, ved negativ ophører ansættelsen.

De hidtil ansatte lærere skal ikke bedømmes, men der kan altså udmærket tillægges dem forskelligt udviklingsarbejde. Herved skal ledelsen og lærerne sørge for, at seminariet ændres i retning af den nye lovs og arbejdstidsaftalens mål, ved at seminariefaglighedens syntese af fag – pædagogik – praktik styrkes.

I den forbindelse er også den nye økonomiske flerårsaftale af betydning. Formanden for Foreningen af Statsanerkendte Privatseminarier (FSP), domprovst Poul Erik Andersen, Odense, beskriver den som følger i FSP's årsberetning, s. 4-5:

"Flerårsaftalen omfatter finansårene 1992-95. Den er indgået af FSP's bestyrelse og af Rektorforsamlingen med Undervisningsministeriet, og den indgår i det samlede aftalekompleks som en forudsætning for den nye tjenestetidsaftale.

Uanset at aftalen er indgået mellem de 3 parter, er det naturligvis en forudsætning, at seminariets bestyrelse skal tiltræde aftalen, før den gælder for det enkelte seminarium. Vi er ikke på indeværende tidspunkt orienteret om, at der blandt medlemsseminarierne er betænkeligheder ved at tilslutte sig.

Formålet med flerårsaftalen er som nævnt at sikre, at den nye læreruddannelse kan indkøres på en kvalitativ tilfredsstillende måde, og at seminarierne får mulighed for fleksibelt at omstille sig til andre opgaver end læreruddannelsen, herunder åben uddannelse, efteruddannelse af folkeskolelærere og udviklingsarbejde. Aftalen skal sikre nyrekruttering af lærere i aftaleperioden og give seminariernes be-

styrelser og rektorer et sikkert grundlag for at planlægge denne omstilling.

Prisen for aftalen kan siges at bestå i, at der skal gennemføres en markant "produktivitetsforbedring" af læreruddannelsen, men denne opnås i nogen grad ved en forøgelse af optagelsen af studerende, således at seminarierne får lettere ved at opnå den krævende "studerter/lærer-ratio". Efter aftalen stabiliseres antallet af årsværk for lærerseminarierne under ét til omkring 640, hvoraf seminarierne er forpligtede til at anvende mindst 35 årsværk til efteruddannelse af folkeskolelærere.

Man kan naturligvis indvende mod aftalen, at den ikke indebærer en fuldstændig sikring af det enkelte seminarium, idet man med de parametre, som aftalen bygger på, ikke fra Undervisningsministeriets side kan fastholde sikkerhedsnettet for et enkelte seminarium, hvis der f.eks. opstår en ekstrem situation i tilgangsmønstrer for nye studerende.

Det er imidlertid bestyrelsens opfattelse, at flerårsaftalen sammen med den nye tjenestetidsaftale udgør et meget værdifuldt instrument for seminarierne i forbindelse med omstillingen i de kommende år.

Med de hidtil gældende regler for seminariernes stillingsstruktur, hvorefter beskæftigelse i overvejende grad var bestemt ved undervisningens omfang, ville f.eks. omstillingen til den nye uddannelses opdeling i 1. og 2. del kunne have givet rektorerne mange problemer med hensyn til beskæftigelsen af linjefaglærerne i den periode, hvor der bliver en "bølgedal" i linjefagenes timetal. Lidt forenklet kan man beskrive den nye situation således, at hvor lærerne tidligere havde deres tjenestetid optaget af læreruddannelsen, så er der nu andre oppa-

ver, først og fremmest i forbindelse med efteruddannelsen, som kan få mere plads.

Men tørst og fremmest er der nu en mulighed for i højere grad, end vi i mange år har haft, at gennemføre en langsigtet planlægning af seminariernes stillingsstruktur, således at vi er så godt rustede som muligt til at leve op til kravene i den nye læreruddannelse og i den nye opgaver".

Flerårsaftalen blev tiltrådt ved formanden efter forretningsudvalgets beslutning af 16. marts 92.

Med organisationshåndbogens målbeskrivelse, som bestyrelsen tilsluttede sig på mødet 25.11.1991, blev de nødvendige retningslinier

givet for kursen på den videre sejlads, og i modsætning til forholdene i tidligere år, hvor vi har oplevet, at bevillingerne først kom fire til otte måneder inde i finansåret, er det en forbløffende ny bevidsthed at vide, hvilken vanddybde vi har under kølen frem til 1995.

Studerende

Seminariet har pr. 1.9.1991 282 studerende, en stigning på 19 i forhold til sidste år.

I februar fik vi tillagt 21 studiepladser for årgang 1992 og sandsynligvis for efterfølgende år. Optagelsen bliver således på 96 studiepladser, hvortil kommer 8-12 i overbooking. Haslev Seminarium fik ialt 301 ansøgninger

pr. 1.7.1992, heraf 105 1. prioriteter. De 105 1. prioriteter fordeler sig med 68 kvote 2 og 37 kvote 1.

Undervisning

Ud over den gode daglige undervisning fører den lærergruppe i projektet natur – teknik – samfund, som jeg har berettet om i tidligere år, deres arbejde frem til realisering, så hele I-årgang i to uger i maj deltager i denne forsøgsundervisning, der foregriber det tilsvarende fagområde i den nye læreruddannelse. Lærerne har afholdt efteruddannelseskursus på seminariet den 15. august om ”Folkeskolen i sidste halvdel af 90’erne” og den 7.-11. oktober i emnet ”Seminariets faglige samarbejde”. Den 18.-19. februar afholdtes for lærere og studerende kursus i ”Drama som faglig dimension i den nye læreruddannelse”.

Den 17. marts afholdtes fællestimer med børnebogsforfatteren Knud Erik Petersen om

børnelitteratur og den 22. april vistens filmen ”Fremtidens børn” om genteknologi og etik, som derefter blev gennemdrøftet under høgskoleforstander Ole Jensens ledelse.

Bygninger, inventar, parken

Bestyrelsen er fra novembermødet bekendt med kontorudvidelsesplanerne, som nu er ved at blive virkeliggjort af Knud Nürnberg, ligesom det af Vagn Iversen forelagte edb-projekt forberedes af Karl Erik Rasmussen.

Vi er ikke kommet videre med fornøden løbende inventarudskiftning – bl.a. stole i festsalen – p.g.a. pengemangel, men vi håber på hen på året at kunne tage sagen op igen.

Vor smukke park er i god vedligeholdesstand i forhold til, at vi i det daglige ikke har gartneruddannede til rådighed. Men vi overvejer, om en overkommelig form for tilsyn og vejledning måske kan bidrage til, at parkens æstetiske kvaliteter holdes optimale.

Velkomsttale aug. 92

Vagn B. Iversen.

Kære lærere, TAP'er, tutorer og i særdeleshed I nye 92'ere, velkommen til et nyt seminarieår. Da jeg sidste år tog imod 91 årgangen, skete det på baggrund af et overstået kupforsøg i Moskva, hvor jeg få dage forinden havde sagt goddag til de gl. årgange, mens kuppet var godt igang. En på mange måder chokerende uge i august 91.

Nu hvor vi starter i 92, hersker der på ny angst

og rådvildhed med hensyn til handlemulighederne i det opløste Jugoslavien og tør jeg hviske Somalia.

Det begyndte ellers så godt i 88/89, hvor de stivnede fronter smeltede væk, og mure faldt, samtidig med at frihedsrus og demokrati blev sagen. Men ånden havde ikke været ude af flasken ret længe, før den blev ustyrlig, og låget gik af alle mulige etniske og national konflikter.

Det kan godt gøre en pessimistisk overfor drømmen om en ny verdensorden og et fredeligt europæisk hus.

Dagsordenen synes snarest præget af krav, og så glemte jeg endda at nævne, at de japanske aktiekurser er faldet med over en $\frac{1}{3}$ i løbet af få uger.

Det er på tide at komme i hi i landet med det smukke flag. Her sagde man 2. juni vistnok nej til Europa, mens man i slutningen af samme måned hyldede det runde fodbold-Europa, og så tog vi udenlands i juli/aug. og blev reddet på målstregen af en vis Brian med punch i næverne.

Forvirrende, men vi kan sagtens gøre det værre. En leder af en stor forsikringskoncern i byen Hafnia – også kaldet København, hvor der også var en direktør for et kongeligt teater, der som nabo havde landets næststørste bankdirektør, hvis karriere bl.a. fik ben at gå på ved hjælp af en finansjoglør ved navn Klaus. Det hjalp iøvrigt ikke at krybe under dynen mærket Nordisk fjer.

Derfor tillykke med valget af Haslev Seminarium – ”de saliges ø”.

Men – hov stop, her er der også noget på færde. Den person, som taler til jer, hedder Vagn Iversen, og er *ikke* identisk med Johs. Honoré,

som har underskrevet de fleste af papirerne til jer. Årsagen kendes af flere af jer fra pressen, idet Johs. Honoré skiftede fra rektor til lektor p.g.a. helbredsproblemer.

Bemærk i øvrigt, at seminariet i løbet af foråret og sommeren er blevet gennemhullet som en schweizerost for at skabe moderne forbindelser med edb, og nogle af jer vil også have bemærket, at kontorafdelingen har været præget af et organiseret rod med henblik på modernisering og effektivisering.

Når hertil tillægges, at lærerne er engagerede, administrationen dynamisk, rengøringspedeltjenesten second to none, og biblioteks- og kopitjeneste er stærkt servicebetonet, kun overgået af kantineforpagter Bettinas beredvillighed, kan jeg ikke se andet, end det er svært at bevare pessimismen med hensyn til kvalitet i læreruddannelsen på HS.

Men lad os til slut høre en brugers synspunkt i form af et læserbrev i Jyllands Posten.

En skoleinspektør fra Als skriver 9. august 92 bl.a.: Da det er en væsentlig del at min fritidsbeskæftigelse at holde foredrag på skoler landet over, oplever jeg også, ”hvad der rører sig” – og, som en erfaren kollega sagde til mig her i foråret: ”Vi er så heldige, at vi kan ansætte en ny lærer, men det skal ikke være én lige fra seminariet!”

Hvorfor ikke, spurgte jeg, og skoleinspektøren svarede: ”Jeg har været med til at modtage mange nyuddannede, men gang på gang erfarer jeg, at de er for teoretiske”. For ”pædagogiske”, siger skolebestyrelsesmedlemmer til mig – så vi foretrækker lærere med nogle års erfaring, så de har fået ”seminarie-fernisen” pudset af og er kommet ind til det virkelige liv. Velkommen til læreruddannelsen.

Tre lærere går af

En ny seminarielovs ikrafttræden samt tilbud om gode fratrædelsesordninger har fået tre af seminariets lærere til at søge deres afsked: Alis Nielsen og Malmkjær Thomsen fra nytår 92, og Bent Schmidt fra 1.8.92. Ved disse lejligheder sagde Johs. Honoré flg.:

Kære Alis og Malmkjær!

I hører til de lærere, som har oplevet seminariet for en generation siden, da I begyndte her i henholdsvis 1959 og 1961. Engang var mange ting naturligvis væsentligt anderledes end

nu. Selv om det var under læreruddannelsens bemyndigelseslov af 1954, så var ændringerne alligevel meget beskedne, og meget kunne gå i traditionens gode fodspor. Min forgænger kunne skrive sin beretning i årsskriftet som en bekræftelse af, at seminariets skikke blev holdt i hævd af lærere og studerende. Jeg citerer fra beretningen om undervisningsåret 1959-60 – det første år Alis oplevede her. Og jeg kan oplyse, at beretningen fra 1961-62 – Malmkjær's første år – refererer næsten samme forløb af årets begivenheder:

”Nogle dage ind i skoleåret havde vi den traditionelle velkomstfest med »Jorden rundt«, tale ved »Navnebøgen« af elevrådsformanden, lyssende fakler på »Traverbanen«, det store lyssende emblem over hoveddøren. I faklernes skær sang vi seminariesangen, inden vi efter rundgang om seminariet samledes ved de pynkede borde. Efter den traditionelle uddeling af emblemer til de nye i 1. klasse drak vi kaffe. Lektor H.P. Hebjørn holdt en lødig og morsom tale til de nye.

Desværre fik vi ingen semfest, da 3. klasserne skulle ud som vikarer i 5 måneder. Det er jo dem, der plejer at arrangere denne strålende fest. Det er kedeligt med disse lange vikariater, som går ud over vore fester, men endnu mere over selve undervisningen, som lider under denne ret store afkortning i tid. Men vi må jo gøre noget for at råde bod på den forfærdelige lærermangel.

I december havde vi vor traditionelle hyggeaften med kaffe og lys og tobak og underholdning. Julefesten blev udvidet noget på grund af semfestens bortfald. Eleverne opførte »Folk og røvere i Kardemommeby« og afsnit af »Don Camillos lille verden«. Sidste afdeling blev holdt som en slags julegudstjeneste. Som sædvanlig havde Thorkel Hansen en afdeling dejlig musik og sang indstuderet. Og julekaffen blev nydt med godt humør.”

Men op i sidste halvdel af 1960'erne begynder tingene jo at tage fart med ungdomsoprør og nye krav til uddannelsen. Læreruddannelsesloven af 1966, som blev sat i gang i 1969, bragte nødvendig fornyelse med både bredde og navnlig dybde i form af liniefagene og det pædagogiske speciale, men selv om det blev Jeres undervisningsgrundlag mere end den tid-

ligere, så har I også nået at se denne lov gå op i limningen trods flere revisioner, og nu står I så overfor realisationen af den tredje læreruddannelseslov, og har valgt at benytte Jer af de fratrædelsesordninger, som denne overenskomstperiode tilbyder. Fornuftigt!

For det er menneskeligt rimeligt at sige, at nu vil og kan jeg ikke investere mere, som tilfredsstiller mit kvalitetskrav i endnu en ny læreruddannelse.

Undervisning i en læreruddannelse består jo først og fremmest af det omhyggelige daglige arbejde, hvor lærerne hver især yder den lille brik af kvalitet, som samlet giver muligheden for kvalifikation for de studerende, der jo så sandelig også skal yde deres. I to har i Jeres tid valgt Jeres natur tro uden store armsving at stille dette daglige krav om kvalitet i det faglige arbejde til Jer selv og Jeres studerende – og I har altså vel at mærke gjort det i cirka en menneskealder.

For denne stabilitet og standhaftighed skylder seminariet og dets bestyrelse Jer en stor tak, som det er mig en glæde og ære at overbringe Jer ved denne lærerjulefest 1991. Og samtidig ønsker vi Jer til lykke med Jeres beslutning om at trække Jer tilbage fra den lange arbejdstid her, og at I må få et rigt og spændende liv som pensionister.

Kære Bent!

Du har gjort det så godt, at det er meget nemt at finde indhold til en takketale – og derved bliver det så meget sværere at tage afsked med dig.

Du er mere Haslevit end så mange. Du har fået din uddannelse her på seminariet, du har været ansat på Haslev Borger- og Realskole, før du vendte tilbage til seminariet i 1954 som lærer i formning. – Man kunne tro, at sådan et forløb måtte give indavl, men nej, som de bedste Haslevitter har du hele tiden sørget for at holde inspirationen levende, hentet iderig kvalitet ind, fordøjet det i dit sind og så ladet det yngle i din undervisning, i dine andre tjenester for dit arbejdssted og i dit samvær i øvrigt med os her.

Vi har hørt det mange gange gennem årene fra dine studerende, at Bent stiller krav til sig selv og dermed også til det samarbejde, som undervisningen er. Vi har set din kvalitetssans få et fornemt fagligt og pædagogisk udtryk i din bog, og vi har erfaret det i de mange andre sammenhænge, hvor du med et lille stædigt og venligt smil har ydet dit bidrag til en derved mere vidende og nuanceret debat her på seminariet.

Til din undervisning og det kollegiale samarbejde kan vi lægge arbejdet i råd og udvalg, hvor du næppe af lyst og tilbøjelighed, men snarere i samvittighedsfuldhed overfor dit arbejdssted har taget din tørn. Særligt må nævnes dit arbejde i PR-udvalget, hvor du i en lang række år har sørget for, at seminariet har fået et ansigt udadtil, som talte til vore ansøgere om de kvaliteter og værdier, vi søger at hævde, samtidig med, at vi søger at leve op til de skiftende tiders krav. De opgaver har du

faktisk kælet for med stor stilsikkerhed og æstetik. Vi skylder dig tak for mange gode og konkurrencedygtige brochurer og plakater. Nu er det jo lige før det her er ved at blive en liste over dine fortræffelige ydelser her – og det må det ikke blive. Det er faktisk en rimeligt spontan erindring med en meget spontan glæde over alt det, som du har gjort og betydet for os gennem dine mange gode år her – med udgangen af juli er det 42. Derfor ender det her med en hjertelig tak på seminariets og på egne vegne og et stort ønske om, at du nu må få tid til at udfolde alle dine kunstneriske talenter til glæde for dig selv og din omverden og om at din tredie alder må blive glæderig sammen med din kone og dine børn og nu også dit barnebarn.

Nyt fra seminariet og årgangene

Det traditionelle veteran-volley-stævne mellem nuværende og tidligere studerende blev afholdt d. 3. april. 20 hold deltog. Der var 25 års og 10 års jubilarer blandt deltagerne. Bag efter var der spisning og festligt samvær. Stævne 93 er planlagt til fredag d. 26. marts.

Margrethe Toftgaard, 80 år d. 6.3.92.

Nina Jensen, 70 år d. 20.8.92.

Bodil og Marinus Hermansen, Sorø, begge dim. H.S. 26, fejrede diamantbryllup d. 31.7.92. Begivenheden måtte fejres på Haslev Sygehus, hvor Hermansen var til genoptræning efter flere hjerneblødninger tidligere på året.

Bent Schmidt havde d. 1.8.92 været fast ansat på Haslev Seminarium i 25 år.

Afdøde *Chr. Christensen*, fhv. miljøminister, dim. H.S. 52, har fået en mindeplade i en skov i Israel, hvor træerne er plantet for bl.a. danske bidrag.

To veltjente lærere har forladt tjenesten ved juletid, *Alis Nielsen*, ansat i 1959 som lærer i håndarbejde, og *Thøger Malmkjær Thomsen*, ansat i 1961 som lærer i dansk. *Bent Schmidt* – ligeledes velmeriteret lærer, ansat i 1954 i formning –, sluttede 1. aug. Alle tre har ønsket at benytte sig af den fratrædelsesordning, som blev indført med overenskomstperioden 1991/93. Da *Alis Nielsen*'s fratrædelsesordning indebærer en tjenestefrihed med løn i 7 mdr. – undervisningsministeriet betaler – har vi ansat *Sonja Iversen* (uddannet som folkeskolelærer og tøjdesigner) som vikar i håndarbejde i perioden.

Ulla Juul har været langtidsledig i jobtilbud på vort bibliotek og nye kontor for efteruddannelse og internationalt arbejde. Efter at hun har opbrugt sin 7 mdrs.-periode har alle parter været enige om at ansætte hende fast med tilsvarende arbejde, da vi har fået tildelt tilstrækkeligt med kontortid til arbejdsudvidelsen.

Bettina Sidor har overtaget forpagtningen af kantinen fra slutningen af januar, og det tegner helt rigtigt både med forholdet til de studerende og medarbejderne og med vareudvalget.

På rengøringsområdet blev pr. 1. januar 1992 ansat *Gitte Hansen*.

Ændringer fra aug. 92

Rektor *Johs. Honoré* skiftede til en lektorstilling i dansk og kristendomskundskab/religion pr. 1.8.92. *Vagn Iversen* fungerer i rektorstillingen fra s.d. og konstitueres, når *Johs. Honoré*'s retrætestilling er godkendt i ministeriet.

Anni Andersen overgår fra en timelærerstilling til at være kvotaansat i tysk. *Ulla Rydendal* fortsætter som timelærer i 1. årgangs mat.

Fagkonsulent *Jytte Fromberg Henriksen* er ansat som timelærer i håndarb.

Lektor *Claus Ditlev Larsen* vikarierer som timelærer i sang.

Adjunkt *Niels-Erik Hybholt* er timelærer i pæd./undervisningslære og pæd.spec.

Guitarlærer *Søren Schultz* har ikke ønsket sin timelærerstilling forlænget og er derfor fratruddet pr. 31.7.92

Jesper Lützhoft er ansat i linie-guitar-spil og *Jørgen Kronback* ansat i det øvrige guitarområde – begge som timelærere pr. 1.8.92.

Jubilæer

60 år

Det hører til sjældenhederne, at der kan fejres 60 års jubilæum for lærereksamen. Det skete i år for årgang 1932 og endda på selve dimissionsdatoen, nemlig den 26. maj. Middagen blev indtaget på seminariet og der var naturligvis omegnstur med besøg på Villa Gallina. Der sluttedes sidst på eftermiddagen i Haslev. Der deltog 8 jubilarer og 3 ægtefæller. Holdet har de sidste 15-20 år hvert år været samlet hos en kammerat et eller andet sted i landet. Det blev i år besluttet, at det nu var forbi med disse sammenkomster, men den indbyrdes forbindelse ville blive fortsat bl.a. via vor vandrebog, som har været i gang uden afbrydelse alle årene og hver gang er blevet modtaget med en vis spænding bl.a. for at se, hvilke situationer beskrevet i brevene Harry Mielche havde fundet egnet til at illustrere med sine fornøjelige og humoristiske tegninger.

55 år

Jubilæet blev holdt d. 17. juni og indledtes med formiddagskaffe på seminariet. Derefter var der omegnstur og først på eftermiddagen festmiddag på seminariet. De to purunge lærere fra holdets seminarier, Hebjørn og Thanning deltog som gæster og var omsluttet af varmt venskab.

50 år

Jubilæet blev holdt d. 2. juni og naturligvis i

smukt vejr i denne sommer. Der indledtes med kaffe på seminariet og efter lidt strejfen rundt i nærmeste omegn var der frokost på Villa Gallina. Der var stort fremmøde af jubilaer og ægtefæller. Hebjørn og Thanning repræsenterede seminariet og også her måtte de tage imod den taknemmelighedsgæld, som jubilarerne gav udtryk for, de havde til deres uddannelsessted for 50 år siden.

40 år

Årg. 1952 var tidligt ude med vor indbydelse til "40-års-træffet" den 8. aug. En overskyet lørdag morgen, men med sol kort efter middag. Ca. 20 kammerater var mødt op kl. 11.45 på pladsen foran vor gamle skole, og fik her genkendt hinanden i varme håndtryk, inden vi gik til frokostbordet i Kantinen.

Thanning og Hebjørn var inviteret som vore gæster her – også, sådan var fortiden med os. Desværre var ET forhindret af Jyll.tur, men H bød os velkommen og takkede for vort besøg. Han gav os et rids af udviklingen gennem årene og nu: Det glædelige over vort Seminarium Anno 1992. Efter "3-års-87-88-89 -krigen" var der nu banet vej frem igen, med starttilladelse til ca. 100 studerende og med fridige samarbejdsformer på alle seminariets felter. Efter udflugter "ad libitum" sluttede vi et minderigt jubi-møde på Terslev Kro.

25 år

Årg. 1967 fejrede jubilæet d. 13. juni. Alle 3 hold, a, b, og s havde gjort et stort forudgående PR arbejde, så stort set alle var mødt op. A og s klassen havde endda i hvert sit hæfte samlet billede og biografi ang. de 25 års forløb, så de sædvanlige indledende spørgsmål angående

hvem, hvor, hvad var i nogen grad klaret før samværet.

B kl. mødtes til frokost på seminariet, hvor rektor Honoré deltog og belyste seminariesituationen i dag. A og S mødtes til eftm. kaffe i kantinen, og da var der ved at være trængsel, men samværet både ved frokosten og kaffebordet var meget fornøjeligt. Alle 3 hold

festede videre med middag senere på dagen på hvert sit sted.

Foruden disse sammenkomster, hvor man har besøgt seminariet, har der som tidligere år været mindre egnessammenkomster forskellige steder i landet. Det er dog også kendt, at 72a holdt 20 års jub. i august, samt at 57a holdt 35 års jubilæum i Ikast.

Jens A. Nielsen in memoriam

Utallige lærere, der er udgået fra Haslev Sem., vil huske bibliotekar Nielsen. I en årrække underviste han seminarieeleverne i bibliotekskundskab og øste generøst af sin formidable viden om litteratur af næsten enhver art.

Og mange vil med taknemmelighed tænke tilbage på situationer, hvor de havde brug for vejledning og hjælp til større skriftlige opgaver. Hvis man henvendte sig til Nielsen, kunne man altid være sikker på imødekommenhed og interesse. Og så gik jagten ind: Man fulgte i hælene på Nielsen rundt i alle bibliotekets kringelkroge, og stakken af bøger, man absolut måtte have med hjem, voksede og voksede. Jeg kender ikke noget bibliotek i Danmark, hvor hjælpsomheden har været større, og interessen for den enkelte låners behov var altid til stede. Længe efter at den skriftlige opgave var afleveret, kunne Nielsen huske den, og han spurgte ofte til resultatet.

Når det var muligt på stående fod at skaffe så megen relevant litteratur, skyldtes det den grundholdning, som Nielsen delte med sin hustru og kollega, Gyda Nielsen: at Haslev Folkebibliotek skulle være af en særlig høj standard.

Ved Niensens 40 års jubilæum i 1986 skrev ledende bibliotekar Kurt Sørensen, Nykøbing Sj.:

Der var næsten sat personligt præg på dette bibliotek. Bibliotekarens interesser slog igennem i bogindkøbet, uden at det gik ud over alsidigheden. Her var vel udbyggede samlinger vedrørende historie, her var udenlandsk faglitteratur i usædvanlig mængde for et bibliotek af den størrelse, her var masser af tidsskriftrækker. Naturligvis havde biblioteket metervis af bøger om kristendom og andre religioner, fordi byen jo havde ry som kirkeligt centrum. Og her var pædagogiske samlinger ud over det normale, fordi der i Haslev var både seminarium og flere højskoler. Udvalget var så stort og generøst, fordi bibliotekaren evnede at sætte sig ind i hvad der kunne være spændende at studere for de mange særlige grupper af læsende på stedet. Bibliotekarens bogkundskab forekom utrolig, og det var som om han kendte hver enkelt bog. Utvivlsomt havde han bladet de fleste igennem og fået fornemmelse af deres indhold. Men han forstod også at udsørge folk om bøger de havde lånt hjem: Hvad syntes Fru Jørgensen så om denne bog, og fandt Hr Frandsen mon hvad han søgte i denne her? Han var omhyggelig med at finde de rette bøger til de rette mennesker. Bibliotekaren stod ofte selv i skranken og kom dermed i kontakt med de fleste lånere.

Under Niensens ledelse voksede bibliotekets bogbestand både i mængde og kvalitet – så meget, at rammerne gennem de sidste mange år var ved at sprænges og arbejdsvilkårene blev vanskelige. Men bibliotekaren havde sans for andet end bøger: Haslev Folkebibliotek var længe før andre biblioteker rammen om kunststillinger, studiekredse i musik og udlån af plader og reproduktioner, og fællesnævneren for det alt sammen var kvalitet.

At der blev tid til overs til andet end arbejdet, kan undre en dybt, men trangen til at forske og trænge til bunds i historie og litteratur førte Nielsen til omfattende Grundtvig-studier, til arbejde med Chr. Wilsters breve, Chr. Molbechs og H.C. Andersens dagbøger og meget mere. Hertil kommer et flerårigt arbejde med Gisselfeld klostrets gamle bibliotek. Her gjorde han interessante fund, og gennem årene berigede han flere gange vores årsskrift med artikler derom.

Alt dette kunne forlede en til at tro, at Nielsen var en lidt verdensfjern litterat. Men det var langt fra tilfældet. Som håndværkersøn fra en lille jysk stationsby kendte han til hverdagslivet som det leves af de fleste, også dem, der ikke er så højt på samfundets rangstige. Hans sociale engagement førte ham ind i kommunalpolitisk arbejde. Han vidste, hvad der rørte sig i byens befolkning, og han havde evnen til at tale med og lytte til alle slags mennesker. En samtale med ham var altid en berigelse. Han var en velkommen gæst, når han kørte rundt på sygehuset med bibliotekets bogvogn, og når han ugentlig spillede violin for beboerne på plejehjemmet.

Hans kærlighed til musik var omfattende. Han var en kender af klassisk musik og spillede

kammermusik både med professionelle musikere og amatører. Men det voldte ham lige så stor glæde at spille gamle folkedanse og viser alene eller sammen med en god harmonika-spiller.

Jens A. Nielsen døde november 1991, få måneder før sin 75 års dag. Ved hans begravelse var den fyldte kirke et sidste vidnesbyrd om, hvor mange mennesker der skylder ham tak. Vi savner ham meget.

Bent Schmidt.

Mindeord

P. Hagelskær Lauritsen (-17)

Hagelskær Lauritsen døde 19.2.92, 95 år gl. Efter lærereks. studerede han teologi i Khb., var i 1920 efter genforeningen med til at igangsætte det første elevhold på Hoptrup Høj- og Efterskole og blev efterskolens forstander. Fra 37 til 62 var han forstander for begge skoleformer. Han var en dygtig og inspirerende højskolemand. På landsplan var han en lederskikkelse, der var med til at præge højskolelivet. Han var en årrække fmd. for IM's høj- og efterskoler, havde mange bestyrelsesposter bl.a. i KFUM og K. Som skolemand i grænselandet havde dets historie og vilkår også hans store interesse og medleven.

Johannes Henriksen (-20)

Henriksen døde 27.1.92 i en alder af 92 år. Ef-

ter nogle år som lærer i Fredericia kom han til Korsør. Han havde videreuddannelse på DLH samt ved kurser på universiteter i England og Frankrig. Han var med til at gøre Korsør kendt i ind- og udland ved sine opvisningshold i drengegympastik. De havde stor succes ved opvisning på verdensudstillingen i Bruxelles og flere gange i Royal Albert Hall i London. Udover gymnastik var hans fag i skolen fransk, engelsk og geografi. Han tog aktivt del i Korsørs kirkelige liv, stod for oprettelsen af LYM og var med til at starte "Unge Hjem". Litteratur: Individuel gymnastik.

Helga Hove-Nielsen f. Petersen (-24)

Helga Hove-Nielsen døde 16.8.92, 90 år gl. Hun begyndte som lærer i Nyk. M., men kom efter få år til Thisted, hvor hun fik sin livsgerning. Hun var en årrække byrådsmedlem. Hun har alle årene været medlem af vor elevforening.

Magda Jensen (-32)

Magda Jensen døde 16.12.91, 81 år gl. Umiddelbart efter sin lærereksamen tog hun skolekøkkenuddannelse på DLH. Det åbnede adgang til en stilling i Skælskør, hvor hun virkede til sin pens. Hun var en dygtig, afholdt og respekteret lærer. Hun tog aktivt del i byens kirkelige arbejde, bl.a. inden for KFUK og IM.

Johannes Hansen (-33)

Johs. Hansen døde d. 31.3.92, 84 år gl. Efter et par vintre som lærer på Haslev Håndværkerhøjskole, kom han i 36 til Stenlille som andenlærer. Ved sit flittige og dygtige lærervirke, sit venlige og retlinede væsen var han vellidt

og respekteret i alle kredse og derfor blev han uden sværdslag gennem årene den ubetingede leder af det voksende skolevæsen, først som førstelærer, så skoleinspektør og sluttelig som storkommunens ledende skoleinspektør. En del år var han tillige forstander for byens tekniske skole og for handelsskolen. Han tog aktivt del i sognets kirkelige liv og var i mange år medlem af menighedsrådet.

Valborg Nielsen f. Jensen (-35)

Valborg Nielsen havde videreuddannelse på DLH. Hun virkede som lærer først i Nyborg, hvor hendes mand havde ansættelse. Da han blev konsulent for svagtbegavede børn i det sydfynske område, flyttede de til Skårup, hvor Valborg underviste på nærliggende skoler. Hun var en flittig og pligtopfyldende underviser.

Helga Brix f. Jensen (-37)

Helga Brix døde 23.12.91, 76 år gl. Efter lærervirksomhed i Præstø og Vordingborg kom hun i 47 til Gentofte skolevæsen. Hun var en umådelig dygtig lærer for småbørn og havde en sjælden evne til at leve sig ind i problemerne hos elever med vanskeligheder. Hun var parat til at tage sig af enhver.

Knud Storgaard (-37)

Storgaard døde foråret 91 efter lang tids svær sygdom. Han blev 74 år. Han fik fast ansættelse ved Gentofte skolevæsen 1943, og var gennem alle årene en stabil arbejdskraft. Med faglærereksamen i engelsk var han en højt kvalificeret sproglærer. Hans matematiske begavelse kom til udtryk i regneundervisningen, hvortil

han udarbejdede sit eget system til begynderundervisningen.

Christian Skovsgaard (-38)

Skovsgaard døde 21.8.92, 76 år gl. af hjertesygdom. Han begyndte som lærer i Kolding, fra 40 i Vamdrup og tilbage til Kolding i 41. Da Kolding Sem. blev oprettet var han kvalificeret til en stilling der. Han blev lektor i 59. Hans fagområde var pæd. fag og fra 63 var han tillige praktikleder. Han var en afholdt og respekteret underviser, der på en glad og inciterende måde gjorde stoffet levende for de studerende, og han forstod at engagere dem. Hans liv var rigt og alsidigt. Han elskede den levende natur, var f.eks. specialist i fåreopdræt, og af fårenes uld fremstillede han farverige tekstiler.

Knud Hansen (-39)

Knud Hansen døde 23.11.92 efter en tids streng sygdom. Han blev 73 år gl. Efter lærereksamen tog han videreuddannelse. Fra 42 virkede han ved Næstved skolevæsen. Han var foregangsmand inden for faget metalsløjf, har skrevet artikler og bøger derom. Han var fagkonsulent i regn., mat. og fys. Litt.: bl.a. Elevhæfte i værkstedslære i metalsløjf.

David Nielsen (-39)

David Nielsen døde 30.10.91, 76 år gl. Han var lærer bl.a. på Sejerø og Fejø, før han i 54 blev fl. i Holme Olstrup. 1962 flyttede han til Radsted, hvor han virkede til 80, da han tog afsked p.g.a. sygdom. Hvor han var lærer, tog han aktivt del i menighedslivet inden for I.M. Han var altid deltager, når der var elevstævne

på seminariet, og ved jubilæumsstævner for sin klasse lod han altid sin poetiske evne komme til udfoldelse i lejlighedsange. Han var gift med Iris, dim. H.S. 48.

Ingemann Baggesen (-40)

Baggesen døde d. 1.11.91, 73 år gl. Han var lærer i Sæby, indtil han i 48 kom til Hjørring. Hans hovedfag var regning, og han var meget benyttet som censor. De senere år var han skolepsykolog. Han var gift med Agnethe, dim. H.S. 42. Brødre: Johannes og Viggo, dim. H.S. hhv. 53 og 63.

Hans Henning Pedersen (-43)

Hans Henning døde 23.6.92, 72 år gl. Han var lærer ved bl.a. Ubby Efterskole og på Glænø, inden han omkr. 1950 kom til Hornbæk, hvor han virkede til sin pension. Hans hovedfag var dansk, de senere år samfundsfag og alle årene tillige træ- og metallsøjld. Han var en stor naturelsker og fulgte f.eks. dyrs og planters liv året rundt i sin have. Disse iagttagelser i forbindelse med undren over skaberværket forstod han at udtrykke i smukke vers.

Poul Eggert Carlsen (-44)

Carlsen døde 17.5.92, 70 år gl. Han var lærer et par steder, før han i 50 blev fl. i Nr. Asmin-drup. Han havde en alsidig videreuddannelse, deltog på flere områder i egnens liv, bl.a. en årrække som medl. af sogneråd. 1962 blev han pæd. medhjælper hos amtsskolekonsulenten, flyttede i 68 til Tuse skole v. Holbæk. Fra 71 til sin pens. var han skoledirektør i Holbæk. Carlsen var i øvrigt seminariets dimit-tend nr. 1000 og fik ved dimissionen en bog-

gave som erindring. Børn: Carsten, dim. H.S. 76, Inger Merete, dim. H.S. 84.

Mogens Rasmussen (-49)

Mogens døde 15.1.92, 66 år gl. Efter et år i Esbjerg kom han i 50 til Slagelse skolevæsen, hvor han var til sin pens. Han huskes som den iderige og igangsættende lærer, der var meget afholdt af børn, unge og forældre. Han havde kunstnerisk talent, leverede illustrationer til skoleblad og lokalaviser. Han arbejdede dygtigt og alsidigt med keramik og frembragte smukke og farveglade malerier på lærred. Han var meget engageret i lokalhistorie. Datter: Ingse, dim. H.S. 78.

Ellen Nielsen f. Hansen (-63)

Ellen døde juli 91. Hun havde 2½ år kæmpet for at overvinde en kræftsygdom, og som den optimist hun var, havde hun under sygdommen begyndt studium i samfundsfag på RUC. 1963 blev hun lærer i Greve, hvor hun udførte et fortjenstfuldt arbejde, havde stærke følelser for de svageste i skolen. Skolearbejdet i Greve var afbrudt af et par år i Kenya, hvor hun underviste danske børn, og et par år i Afghanistan i forbindelse med et Danida-projekt. I disse år fik hun udfoldet sin store naturinteresse og fik afprøvet nye livsformer.

Merete Jacobsen (-65)

Merete døde 10.9.92, 49 år gl. Efter et par år i Frederikssund blev hun lærer ved Tåstrup Realskole, hvor hun bl.a. var med til at introducere den nye matematikundervisning og med til at udarbejde testmetoder til brug ved special-

undervisningen. I sin undervisning, bl.a. i kristendomsfaget, førte hun med entusiasme eleverne vidt omkring i livets essentielle spørgsmål og forstod at motivere dem til at søge mere viden og til at tage selvstændig stilling. Med aldrig svigtende vilje arbejdede hun med den enkelte elevs personlighed og muligheder.

Sten Løth (-66)

Sten, søn af Sven Løth, døde 27.1.92, 48 år gl. Han fik helt uventet en voldsom hjerneblødning. Efter lærereksamen aftjente han værnepligt, fortsatte som reserveofficer og havde de senere år rang af major. 1968 kom han til Næstved skolevæsen, hvor han underviste i mat., fys. og var skolevejleder. Fra 81 var han lærer ved Herlufsholm Kostskole, hvor han udøvede en betydningsfuld og alsidig indsats og var en meget afholdt lærer. Foruden at varetage undervisning var han nogle år sovesalslærer og skolevejleder. Han arrangerede elevernes erhvervspraktik, havde fotohold, instruerede skolekomedier og som noget specielt for Herlufsholm: Formidling af Dansk Skibsadoption. Han var gift med sin klassekammerat Lizzie.

Bernt Blumensaadt (-67)

Bernt døde maj 92. Han begyndte som lærer i Måløv, var derefter 5 år i Grønland, dels i Egedesminde, dels i Jakobshavn. Efter hjemkomsten var han skolevejleder i Greve, rådgiver ved uddannelse og erhvervsorientering, og han sluttede som skolekonsulent. Hans store interesse for natur og jagt fik han rig lejlighed til at dyrke under opholdet i Grønland. Han var gift med sin klassekammerat Hanne. Søstre Anne Lise og Winnie er dim. fra H.S.

Dimittender januar 1992

Vinnie Maritta Hedegaard

Joan Batko

Peter Qvistgaard Pagh

Dimittender juni 1992

Keld Kiel Anderberg

Anne-Mette Marie W. Andersen

Lise Andersen

Pia Bergkvist Dahl

Erik Bent Christophersen

Annette Daugaard

Hans Henrik Degn

Finn Elholm

Anders Fougt

Laila Frandsen

Jens Froholdt

Carsten Frøslev

Marianne Guldborg

Dorte Munkebo Hansen

Dorthe Honoré

Bedmini Desiré Holm

Dorte Constance Kjærup Krogh

Annette Ingemansen

Ulla Bodekær Jacobsen

Benita Løvgren Jensen

Christine Munch Jespersen

Anette Møller Korfitsen

Birk Cramer Larsen

Birthe Ingeborg Nielsen

Karina Mejlsø Nielsen

Niels Henrik Nielsen

Pia Nielsen

Margit S. Nordhjem

Tinne Kitt Olsen

Ken Burmeister Pedersen

Lene Røgilds

Barbro Wivi Saul

Bemærk!

Vedlagte indbetalingskort, der er forsynet med dit nummer i elevforeningens kartotek, bedes benyttet ved indbetaling. Det letter kassere-rens arbejde meget, hvis netop dette indbeta-lingskort benyttes.

Skulle det være bortkommet, når betaling sen- des, er det nødvendigt, at der foruden navn og adresse anføres dim.år, og for dem, der er dim. 1973 eller senere, benyttes studienummeret.

Betaling sendes til Haslev Seminariums Elev- forening, Troelstrupvej 26, 4690 Haslev, giro 6 03 76 23.

Prisen er 45 kr., og årsskriftet bliver sendt i midten af december.

Husk at melde adresseforandring ved flytning og også her anføre årgang og studienummer.

Hjælp os med at udrydde unøjagtigheder ved at give omgående og præcis besked om even- tuelle fejl.

Bestyrelsen

Frank Johansen, Allégade 31,
4690 Haslev. 56 31 45 38. Formand.

Kr. Astrup Hoppe, Troelstrupvej 26,
4690 Haslev. 56 31 15 27. Kasserer.

Gudrun Flye Jensen, Klørvænget 53,
4690 Haslev. 56 31 16 26. Sekretær.

E. Thanning, Rysagervej 4,
4690 Haslev. 56 31 28 16.

Jakob H. Zeuthen, Bakkegårdsvej 9,
4173 Fjenneslev. 53 60 96 20. Redaktør.

Jens Thøsing Andersen, Løvhøjen 5,
4690 Haslev. 56 31 12 00. Suppleant.

Bikuben i Haslev

